

Π.3.1.1.

Σύνταξη μεθοδολογικού πλαισίου για την ένταξη των ΤΠΕ στην εκπαίδευση και τη γλωσσική διδασκαλία με παιδαγωγική τεκμηρίωση

ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΤΠΕ ΣΤΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ: ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Μελέτη στο πλαίσιο της Πράξης «*Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α΄/βάθμια και Β΄/βάθμια εκπαίδευση*» MIS 296579 - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «*Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση*», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΜΠΑΤΣΙΔΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Θεσσαλονίκη 2011

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους. Η ανωτέρω πράξη υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση».

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π3.1.1 *Σύνταξη μεθοδολογικού πλαισίου για την ένταξη των ΤΠΕ στην εκπαίδευση και τη γλωσσική διδασκαλία με παιδαγωγική τεκμηρίωση*

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Συντονιστής Ομάδας Γλώσσας: Δημήτρης Κουτσογιάννης

Ομάδα εργασίας γλώσσας:

Σταυρούλα Αντωνοπούλου

Κωνσταντίνος Κουτσανδρέας

Βασιλική Μπατσίδου

Μαρία Παυλίδου

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	4
1. Εισαγωγή.....	5
2. Γενικά Χαρακτηριστικά	6
2.1 Εκπαιδευτικές προδιαγραφές στο μάθημα των γερμανικών για την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.....	8
2.2 Το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών του Δημοτικού Σχολείου για τα Γερμανικά	11
3. Ανάλυση.....	13
3.1 Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, στάσεις, πρότυπα.....	13
3.2 Σημείωση και γλώσσα.....	18
3.3 Γνώσεις για γλώσσα	41
3.4 Διδακτικές πρακτικές και ταυτότητες	46
3.5 Αξιολόγηση	51
4. Συζήτηση και συμπεράσματα.....	56
4.1 Γενικές διαπιστώσεις.....	56
4.2 Διαπιστώσεις σχετικά με την αξιοποίηση των ΤΠΕ.....	56
Συνοπτικός πίνακας συμπερασμάτων	59
Παράρτημα.....	62

Περίληψη

Στην παρούσα μελέτη διερευνάται το πρόγραμμα σπουδών της Γερμανίας για το μάθημα της γλωσσικής διδασκαλίας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, αναφορικά με τους τρόπους γλωσσοδιδακτικής αξιοποίησης των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ). Οι βασικοί άξονες μελέτης του προγράμματος αφορούν τις γνώσεις για τον κόσμο και τη γλώσσα που αυτό παρέχει στους μαθητές του, τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζει τη γλώσσα και την αξιολόγηση, τις διδακτικές πρακτικές και, τέλος, τις ταυτότητες μαθητών και εκπαιδευτικών που φιλοδοξεί να κατασκευάσει. Για τη διερεύνηση του ζητήματος μελετήθηκαν οι Εκπαιδευτικές Προδιαγραφές στο μάθημα των γερμανικών για την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών του Δημοτικού Σχολείου για τα Γερμανικά¹. Από την ανάλυση προκύπτει ότι το γλωσσικό μάθημα στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση αποδίδει μεγάλη σημασία στην ανάπτυξη της προσωπικότητας των μαθητών και στην καλλιέργεια της υπευθυνότητάς τους. Οι μαθητές της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, μέσα σε ένα επικοινωνιακό πλαίσιο, έρχονται σε επαφή με ποικίλα κείμενα και χρησιμοποιούν διάφορα Μέσα, προκειμένου να κατακτήσουν γνώσεις για τη δομή της γλώσσας και τη χρήση της. Οι γνώσεις αυτές αφορούν τέσσερα πεδία: ομιλία και ακρόαση, γράψιμο, ανάγνωση – επαφή με κείμενα και Μέσα, διερεύνηση της γλώσσας και της χρήσης της γλώσσας. Στο πρόγραμμα σπουδών της Γερμανίας οι ΤΠΕ συμπεριλαμβάνονται στα Μέσα με τα οποία τα παιδιά έρχονται σε επαφή και δεν γίνεται ξεχωριστή αναφορά σε αυτές. Ωστόσο διαφαίνεται ότι γίνονται κατεξοχήν αντιληπτές ως εργαλείο μάθησης αλλά και ως πεδίο πρακτικής γραμματισμού.

¹ Η μετάφραση των κειμένων από τα γερμανικά έγινε τη Μαρία Αλεξίου, αποσπασμένη εκπαιδευτικό του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας.

1. Εισαγωγή

Η παρούσα μελέτη εκπονήθηκε στο πλαίσιο της Πράξης 3.1.1. «Σύνταξη μεθοδολογικού πλαισίου για την ένταξη των ΤΠΕ στην εκπαίδευση και τη γλωσσική διδασκαλία με παιδαγωγική τεκμηρίωση», φορέας υλοποίησης της οποίας είναι το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Αντικείμενό της είναι η γλωσσοδιδακτική αξιοποίηση των ΤΠΕ στη γερμανική πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Στην αρχή (κεφ. 2) της παρούσας μελέτης γίνεται μία σύντομη αναφορά στο εκπαιδευτικό σύστημα της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας. Έπειτα, παρουσιάζεται η δομή του κειμένου των Εκπαιδευτικών Προδιαγραφών για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση στο μάθημα των γερμανικών και η δομή του κειμένου του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών του Δημοτικού Σχολείου για τα Γερμανικά.

Στο επόμενο κεφάλαιο (κεφ. 3) επιχειρείται η ανάλυση των Εκπαιδευτικών προδιαγραφών στο μάθημα των γερμανικών για την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών του Δημοτικού Σχολείου για τα Γερμανικά. Και τα δύο αναπτύσσονται γύρω από τους άξονες: Ομιλία και ακρόαση, Ανάγνωση – επαφή με κείμενα και Μέσα, Γραφή – συγγραφή κειμένων/ορθή γραφή, Διερεύνηση της γλώσσας και της χρήσης της. Η ανάλυση εστιάζει στις γνώσεις για τον κόσμο και τις γνώσεις για τη γλώσσα που επιδιώκουν να καλλιεργήσουν στους μαθητές, αλλά και στον τρόπο με τον οποίο γίνεται αντιληπτή η γλώσσα και η σημείωση. Στη συνέχεια διερευνάται ο τρόπος με τον οποίο πραγματώνονται σε επίπεδο διδακτικών πρακτικών όλα όσα προτείνουν. Τέλος, προσεγγίζεται το ζήτημα της αξιολόγησης.

Στο τελευταίο κεφάλαιο (κεφ. 4) παρουσιάζονται τα γενικότερα συμπεράσματα που προκύπτουν από τη μελέτη των Εκπαιδευτικών προδιαγραφών και του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών και κυρίως αυτά που αφορούν την αξιοποίηση των ΤΠΕ.

2. Γενικά Χαρακτηριστικά

Το εκπαιδευτικό σύστημα της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας διακρίνεται στην προσχολική εκπαίδευση, πρωτοβάθμια εκπαίδευση, δευτεροβάθμια εκπαίδευση, τριτοβάθμια εκπαίδευση και συνεχιζόμενη εκπαίδευση. Όσον αφορά την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, που αποτελεί αντικείμενο και της παρούσας μελέτης, είναι υποχρεωτικό για όλα τα παιδιά από την ηλικία των έξι ετών να φοιτούν στο Δημοτικό Σχολείο (Grundschule, το Sonderschulen είναι για τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες), το οποίο στα περισσότερα κρατίδια διαρκεί τέσσερα χρόνια (με εξαίρεση τα κρατίδια του Βερολίνου και του Βρανδεμβούργου, όπου διαρκεί 6 χρόνια). Στο Δημοτικό Σχολείο κεντρική θέση έχει η κατάκτηση των βασικών δεξιοτήτων της ανάγνωσης, της γραφής και της αριθμητικής. Μάλιστα η επιτυχής φοίτηση στο Δημοτικό Σχολείο παίζει σημαντικό ρόλο στο είδος του σχολείου που μπορεί να επιλέξει ο μαθητής για να συνεχίσει την εκπαίδευση του. Στην επιλογή αυτή μάλιστα αποφασιστικός είναι και ο ρόλος του δασκάλου, που υποδεικνύει τον κατάλληλο για κάθε μαθητή τύπο σχολείου. Μετά το Δημοτικό Σχολείο (Grundschule), ακολουθεί ένα 5τάξιο (Hauptschule) ή 6τάξιο (Realschule) ή 9τάξιο (Gymnasium) σχολείο. Τα δυο πρώτα είναι σχολεία επαγγελματικής κατεύθυνσης και οι απόφοιτοι κατευθύνονται στην αγορά εργασίας αφού κάνουν για ένα διάστημα πρακτική κατάρτιση (Ausbildung) ή σε μεγαλύτερα τεχνικά σχολεία. Μόνο από το τελευταίο (το Gymnasium) μπορούν να κατευθυνθούν προς την ανώτατη εκπαίδευση. Όσα αναφέρθηκαν έως τώρα είναι οι γενικές κατευθύνσεις που ισχύουν για όλα τα κρατίδια και εξειδικεύονται από το υπουργείο παιδείας του κάθε κρατιδίου. Δηλαδή, το κάθε κρατίδιο αποφασίζει, για παράδειγμα, ποια ακριβώς μαθήματα θα διδάχτούν σε κάθε τάξη, τι περιεχόμενο θα έχουν, πότε θα είναι οι σχολικές διακοπές κλπ.

Αν κάποιος θέλει να έχει μία ολοκληρωμένη εικόνα για το πρόγραμμα σπουδών της Γερμανίας, πρέπει να μελετήσει τις εθνικές προδιαγραφές (Bildungsstandards) για τα βασικά μαθήματα, τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών κατά μάθημα (Rahmenlehrpläne) και τα τοπικά, σε επίπεδο κρατιδίου (ορισμένα μπορεί να

αφορούν και περισσότερα κρατίδια) και σε επίπεδο σχολείου (interschulische Curricula) προγράμματα. Τα ενδοσχολικά προγράμματα σπουδών λαμβάνουν υπόψη τα καθήκοντα και τις ευθύνες του σχολείου και τις ιδιαιτερότητες της περιοχής του, την κοινωνική θέση και τα πολιτισμικά χαρακτηριστικά των μαθητών, καθώς και τις ιδιαίτερες ικανότητες των διδασκόντων. Τα ενδοσχολικά προγράμματα σπουδών, που διαμορφώνονται με βάση τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών, περιλαμβάνουν τους σχεδιασμούς ανά αντικείμενο που προκύπτουν από τις συνελεύσεις όσων διδάσκουν το αντικείμενο, το σχεδιασμό της ύλης ανά έτος σπουδών, το θεματικό σχεδιασμό κλπ. Μάλιστα, προωθούν τη συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών ενός σχολείου και συγκεκριμένα:

- την ανάπτυξη ενός παιδαγωγικού πλαισίου για τη δουλειά σε μεμονωμένα τμήματα ή σε επίπεδο έτους σπουδών, π.χ. κατά το σχεδιασμό κοινού μαθήματος ή για τη διαμόρφωση κριτηρίων για την αξιολόγηση
- τις συνελεύσεις των εκπαιδευτικών που έχουν κοινό αντικείμενο
- τη διαμόρφωση κοινών κέντρων βάρους σε περιεχόμενα, π.χ. στο σχεδιασμό διεπιστημονικών μαθημάτων και πρότζεκτ,
- τη συνεννόηση πάνω σε εποπτικά μέσα και Μέσα,
- την ανάπτυξη του πλαισίου διαφοροποίησης ανάλογα με τις επιδόσεις και τις κλίσεις κατά το 5^ο και το 6^ο έτος σπουδών (μόνο στο Βραδεμβούργο).

Οι εκπαιδευτικές προδιαγραφές δεν υποκαθιστούν τα τοπικά προγράμματα σπουδών, αλλά διατυπώνουν τους κεντρικούς στόχους και τις θεμελιώδεις έννοιες ενός μαθήματος. Δεν υποδεικνύουν σε ποιο στάδιο θα αποκτηθούν οι απαιτούμενες ικανότητες, το ζητούμενο είναι αυτές να αποκτηθούν όταν ο μαθητής ή η μαθήτρια ολοκληρώσει τη φοίτηση στη συγκεκριμένη βαθμίδα. Τα τοπικά προγράμματα σπουδών εξειδικεύουν τα πλαίσια αναφοράς που θέτουν οι εκπαιδευτικές προδιαγραφές. Το υπουργείο παιδείας του κάθε κρατιδίου και το προσωπικό του

εκάστοτε σχολείου αναλαμβάνουν να αναπλαισιώνουν τις κατευθυντήριες των εκπαιδευτικών προδιαγραφών στα ιδιαίτερα συμφραζόμενα του σχολείου και της τοπικής κοινότητας.

2.1 Εκπαιδευτικές προδιαγραφές στο μάθημα των γερμανικών για την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Αν θέλουμε να καταλάβουμε τους προσανατολισμούς της γερμανικής εκπαίδευσης, θα πρέπει να εξετάσουμε τα ονομαζόμενα «Bildungsstandards», τις εκπαιδευτικές δηλαδή προδιαγραφές, αφού αυτές αποτελούν το πλαίσιο αναφοράς και αξιολόγησης των τοπικών προγραμμάτων σπουδών. Η Σύνοδος των Υπουργών Παιδείας αποφάσισε στις 23./24.05.2002 να συντάξει εκπαιδευτικές προδιαγραφές για επιλεγμένα κομβικά σημεία των σχολείων γενικής παιδείας. Σχετικά με την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση αποφασίστηκε:

- α) οι εκπαιδευτικές προδιαγραφές για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση στο μάθημα των γερμανικών και των μαθηματικών να εφαρμοστούν από τα κρατίδια στην έναρξη του σχολικού έτους 2005/2006 ως βάσεις των συγκεκριμένων κατά αντικείμενο απαιτήσεων για το μάθημα στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση
- β) τα κρατίδια να ενσωματώσουν και να εφαρμόσουν τις εκπαιδευτικές προδιαγραφές, να διαπιστώσουν με διερευνητικές και συγκριτικές εργασίες σε κρατιδιακό και διακρατιδιακό επίπεδο σε ποιο βαθμό εκπληρώνονται οι προδιαγραφές.
- γ) οι προδιαγραφές και η τήρησή τους να ελέγχονται με βάση και τις εξελίξεις στις επιστήμες των αντίστοιχων μαθημάτων, στη διδακτική των αντικειμένων και τη σχολική πρακτική -μέσω επιστημονικού ιδρύματος εντεταλμένου από το σύνολο των κρατιδίων- και να εξελίσσονται περαιτέρω στη βάση έγκυρων τεστ.

Bildungsstandards im Fach Deutsch für den Primarbereich (Jahrgangsstufe 4)

(Beschluss der Kultusministerkonferenz vom 15.10.2004)

Inhaltsverzeichnis

	Seite
1 Der Beitrag des Faches Deutsch zur Bildung	6
2 Kompetenzbereiche des Faches Deutsch	7
3 Standards für die Kompetenzbereiche des Faches Deutsch	9
3.1 Sprechen und Zuhören	9
3.2 Schreiben	10
3.3 Lesen – mit Texten und Medien umgehen	11
3.4 Sprache und Sprachgebrauch untersuchen	13
4 Aufgabenbeispiele	14
4.1 Vorbemerkung und Übersicht	14
4.2 Anforderungsbereiche	17
4.3 Kommentierte Aufgabenbeispiele	18

Παραπάνω παρατίθεται ο πίνακας με το περιεχόμενο των εκπαιδευτικών προδιαγραφών για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση στο μάθημα των γερμανικών. Οι προδιαγραφές επικεντρώνονται στους κεντρικούς στόχους του μαθήματος των γερμανικών. Όπως φαίνεται και από τον πίνακα, αναπτύσσονται γύρω από συγκεκριμένους άξονες:

1. Η συμβολή του μαθήματος Γερμανικά στην εκπαίδευση
2. Πεδία ικανοτήτων του μαθήματος Γερμανικά
3. Προδιαγραφές για τις περιοχές ικανοτήτων του μαθήματος Γερμανικά
 - 3.1. Ομιλία και Ακρόαση
 - 3.2. Γραφή
 - 3.3. Ανάγνωση –επαφή με κείμενα και Μέσα
 - 3.4. Διερεύνηση της γλώσσας και της χρήσης της γλώσσας
4. Παραδείγματα ασκήσεων
 - 4.1. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις και γενική θεώρηση
 - 4.2. Τομείς απαιτήσεων

4.3. Σχολιασμένα παραδείγματα ασκήσεων

Το κείμενο των εκπαιδευτικών προδιαγραφών για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση στο μάθημα των γερμανικών ξεκινάει με τη συμβολή του μαθήματος της γλώσσας στην εκπαίδευση. Στη συνέχεια ορίζει τέσσερις τομείς ικανοτήτων που πρέπει να αποκτηθούν. Ο παρακάτω πίνακας μας δείχνει συνοπτικά τους τομείς αυτούς. Όπως φαίνεται, οι τομείς είναι: α) Ομιλία και Ακρόαση, β) Γραφή, γ) Ανάγνωση – επαφή με κείμενα και Μέσα, δ) Διερεύνηση της γλώσσας και της χρήσης της γλώσσας. Στο επίκεντρο όλων αυτών στέκεται η χρήση της γλώσσας με νόημα από τους μαθητές. Στο υπόλοιπο κείμενο περιγράφονται και αναλύονται οι ικανότητες που πρέπει να αποκτηθούν σε κάθε έναν από τους τομείς και, κατόπιν, παρέχονται ορισμένα παραδείγματα ασκήσεων.

2 Kompetenzbereiche des Faches Deutsch

In der Grundschule erweitern die Kinder ihre Sprachhandlungskompetenz in den Bereichen des Sprechens und Zuhörens, des Schreibens, des Lesens und Umgehens mit Texten und Medien sowie des Untersuchens von Sprache und Sprachgebrauch.

Sprechen und Zuhören	Schreiben	Lesen – mit Texten und Medien umgehen
<ul style="list-style-type: none"> • zu anderen sprechen • verstehend zuhören • Gespräche führen • szenisch spielen • über Lernen sprechen 	<ul style="list-style-type: none"> • über Schreibfertigkeiten verfügen • richtig schreiben • Texte planen • Texte schreiben • Texte überarbeiten 	<ul style="list-style-type: none"> • über Lesefähigkeiten verfügen • über Leseerfahrungen verfügen • Texte erschließen • Texte präsentieren
<p>Methoden und Arbeitstechniken Methoden und Arbeitstechniken werden jeweils in Zusammenhang mit den Inhalten jedes einzelnen Kompetenzbereichs erworben.</p>		
<p>Sprache und Sprachgebrauch untersuchen</p> <ul style="list-style-type: none"> • grundlegende sprachliche Strukturen und Begriffe kennen • sprachliche Verständigung untersuchen • an Wörtern, Sätzen, Texten arbeiten • Gemeinsamkeiten und Unterschiede von Sprachen entdecken 		

2.2 Το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών του Δημοτικού Σχολείου για τα Γερμανικά

Το Πρόγραμμα σχεδιάστηκε με τη συμβολή 4 κρατιδίων, της Βρέμης, του Βραδεμβούργου, του Μέκλενμπουργκ και του Βερολίνου. Το επεξεργάστηκαν το Κρατιδιακό Ινστιτούτο του Βραδεμβούργου για το Σχολείο και τα Μέσα (LISUM Bbg – Federführung), το Κρατιδιακό Ινστιτούτο του Βερολίνου για το Σχολείο και τα Μέσα (Berliner Landesinstitut für Schule und Medien (LISUM)), το Κρατιδιακό Ινστιτούτο της Βρέμης για το Σχολείο (Landesinstitut für Schule Bremen (LIS)) και το Κρατιδιακό Ινστιτούτο του Μέκλενμπουργκ – Φορπόμμερν για το Σχολείο και την Εκπαίδευση (Landesinstitut für Schule und Ausbildung Mecklenburg-Vorpommern (L.I.S.A.)). Το πρόγραμμα εφαρμόστηκε κατά το σχολικό έτος 2004-2005.

Στη συνέχεια παρατίθεται μεταφρασμένος ο πίνακας με τα περιεχόμενα, για να γίνει αντιληπτός ο τρόπος δόμησης του προγράμματος:

Περιεχόμενα

1. Παιδεία και διαπαιδαγώγηση στο δημοτικό σχολείο.....	7
2. Η συμβολή του μαθήματος στην παιδεία και διαπαιδαγώγηση στο δημοτικό σχολείο.....	17
3. Προδιαγραφές.....	19
4. Διαμόρφωση του μαθήματος – διδακτικές απαιτήσεις.....	23
5. Περιεχόμενα.....	25
5.1. Γενική θεώρηση των πεδίων των ασκήσεων.....	25
5.2. Πεδία απαιτήσεων	31
6. Διερεύνηση, αξιολόγηση και τεκμηρίωση των επιδόσεων.....	46
Παράρτημα.....	48

Το κείμενο του προγράμματος σπουδών για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση στο μάθημα των γερμανικών ξεκινάει με ένα κεφάλαιο για την παιδεία και τη διαπαιδαγώγηση στο δημοτικό σχολείο και στη συνέχεια παρουσιάζει τη συμβολή

του μαθήματος της γλώσσας. Το μάθημα των γερμανικών περιλαμβάνει τα ακόλουθα τέσσερα πεδία αποστολών (Aufgabenbereiche):

- Ομιλία και ακρόαση,
- Ανάγνωση – επαφή με κείμενα και Μέσα,
- Γραφή – συγγραφή κειμένων/ορθή γραφή
- Διερεύνηση της γλώσσας και της χρήσης της

Σύμφωνα με το πρόγραμμα, για την ανάπτυξη της ικανότητας χειρισμού της γλώσσας η κατάκτηση της γραπτής γλώσσας έχει ιδιαίτερη σημασία. Για την επέκταση της ικανότητας αυτής πρέπει να αναπτυχθούν παράλληλα η γνωστική (Sachkompetenz), η μεθοδολογική (Methodenkompetenz), η κοινωνική (Soziale Kompetenz) και η προσωπική (Personale Kompetenz) ικανότητα. Έπειτα, περιγράφονται αναλυτικά οι εκπαιδευτικές προδιαγραφές στο τέλος του 4^{ου} και του 6^{ου} έτους σπουδών, στα τέσσερα πεδία αποστολών που αναφέραμε προηγουμένως. Παρουσιάζονται τα ποιοτικά γνωρίσματα που είναι απαραίτητο να ληφθούν υπόψη για τη διαμόρφωση του μαθήματος, καθώς και τα διαθεματικά-διεπιστημονικά ζητήματα τα οποία τα παιδιά θα κληθούν να αντιμετωπίσουν. Ιδιαίτερη μνεία γίνεται για την κατάκτηση του γραπτού λόγου, που αν και δεν αποτελεί ξεχωριστό πεδίο παρουσιάζεται ξεχωριστά, καθώς έχει ιδιαίτερη σημασία στη μαθησιακή ανάπτυξη των μαθητών. Στη συνέχεια, δίνονται σε μορφή πίνακα τα πεδία απαιτήσεων για το 1^ο και 2^ο έτος σπουδών, για το 3^ο και 4^ο και για το 5^ο και 6^ο, με άξονες πάλι τα τέσσερα πεδία αποστολών (Ομιλία και ακρόαση, Ανάγνωση – επαφή με κείμενα και Μέσα, Γραφή – συγγραφή κειμένων/ορθή γραφή, Διερεύνηση της γλώσσας και της χρήσης της). Το πρόγραμμα τελειώνει προσεγγίζοντας το θέμα της αξιολόγησης των επιδόσεων.

3. Ανάλυση

3.1 Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, στάσεις, πρότυπα

Στο σημείο αυτό της ανάλυσης εξετάζονται οι γνώσεις για τον εξωτερικό κόσμο που προτείνονται από τις Εκπαιδευτικές Προδιαγραφές και το Πρόγραμμα Σπουδών για την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, καθώς και οι αξίες, οι στάσεις και τα πρότυπα που προωθούνται, προκειμένου να εφοδιαστούν οι μαθητές με τις γνώσεις αυτές. Το κείμενο των Εκπαιδευτικών Προδιαγραφών ορίζει ότι καθήκον του γλωσσικού μαθήματος είναι οι μαθητές να είναι ικανοί να λειτουργούν αποτελεσματικά και να οδηγούνται στην αυτόνομη μάθηση:

«Καθήκον του μαθήματος των γερμανικών στο δημοτικό σχολείο είναι να μεταφέρει στις μαθήτριες και τους μαθητές μια βασική γλωσσική εκπαίδευση, ώστε να είναι ικανοί να λειτουργήσουν αποτελεσματικά σε παροντικές και μελλοντικές καταστάσεις ζωής. Γι' αυτό το μάθημα των γερμανικών στο δημοτικό σχολείο προωθεί τις γλωσσικές ικανότητες κάθε παιδιού όσο ολοκληρωμένα γίνεται και οδηγεί στην αυτόνομη μάθηση» (Εκπαιδευτικές Προδιαγραφές: 6).

Όπως φαίνεται από το παραπάνω απόσπασμα του κειμένου των Εκπαιδευτικών Προδιαγραφών, ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στην ικανότητα των μαθητών να λειτουργούν αποτελεσματικά σε «παροντικές και μελλοντικές καταστάσεις ζωής». Το σχολείο, δηλαδή, πρέπει να εξοπλίζει τους μαθητές με όλα εκείνα τα εφόδια και τις γνώσεις, προκειμένου να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της ζωής. Μάλιστα, όσον αφορά τις γνώσεις, το Πρόγραμμα Σπουδών ξεκαθαρίζει ότι αυτές θα πρέπει να συνδέονται με τις ήδη υπάρχουσες γνώσεις των παιδιών για τον κόσμο (Π.Σ.: 7). Οι γνώσεις, που θα αναπτυχθούν περισσότερο στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, θα δώσουν στους μαθητές τη δυνατότητα να συμμετέχουν ενεργά τόσο στη σχολική όσο και την εξωσχολική ζωή. Για να επιτευχθεί, όμως, αυτό θα πρέπει να είναι οργανωμένες με τρόπο που να υποστηρίζεται η μελλοντική μάθηση (Π.Σ.: 12), με μορφές δηλαδή οργάνωσης του μαθήματος που θα καθοδηγούν και θα κινητοποιούν τους μαθητές.

«Η αποστολή του δημοτικού σχολείου είναι να υποστηρίξει τις μαθήτριες και τους μαθητές στην ανάπτυξη της ατομικής τους προσωπικότητας και να κάνει δυνατή την ενεργητική τους συμμετοχή στην κοινωνική ζωή. Στο δημοτικό σχολείο μαθαίνουν μέσω ενεργητικής αλληλεπίδρασης δημοκρατικούς τρόπους δράσης, αυτό σημαίνει να συνδιαμορφώνουν, να συναποφασίζουν και να συμμετέχουν στην ανάληψη ευθυνών στο μάθημα και στη σχολική ζωή. Στα καθήκοντα του δημοτικού σχολείου ανήκει η παροχή δυνατοτήτων για συστηματική μάθηση και την απόκτηση βασικών γνώσεων, ικανοτήτων και δεξιοτήτων που θα αναπτυχθούν περαιτέρω στα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης» (Πρόγραμμα Σπουδών για την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση: 7).

Η ικανότητα αυτόβουλης μάθησης, η οποία αναφέρθηκε όπως είδαμε στο κείμενο των Εκπαιδευτικών Προδιαγραφών, φαίνεται να αποτελεί βασικό στόχο του δημοτικού σχολείου, καθώς επαναλαμβάνεται και εξειδικεύεται στο Πρόγραμμα Σπουδών. Εκεί αναφέρεται, λοιπόν, ότι η αυτόβουλη μάθηση εδραιώνεται με την απόκτηση της βασικής παιδείας, που στοχεύει στην αντιμετώπιση διαφόρων καταστάσεων της ζωής. Οι μαθητές, δηλαδή, μαθαίνουν να αντιμετωπίζουν τον εαυτό τους, τον κόσμο που τους περιβάλλει και πιθανά προβλήματα (Π.Σ.: 8). Προς αυτή την κατεύθυνση το σχολείο οφείλει να βοηθήσει τα παιδιά να αναπτύξουν αυτοσυναίσθηση, αυτοεκτίμηση και εμπιστοσύνη στις ικανότητές τους. Για το λόγο αυτό άλλωστε απαιτείται και η συνεργασία του σχολείου με το σπίτι (Π.Σ.: 7).

Σύμφωνα με το Πρόγραμμα Σπουδών, ως προς τους άξονες που μας ενδιαφέρουν εδώ (γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, στάσεις, πρότυπα), το δημοτικό σχολείο εξυπηρετεί:

- την ανάπτυξη και ενδυνάμωση της προσωπικότητας (Π.Σ.:7, 8)
- την ικανότητα ένταξης στην κοινωνία και δια βίου μάθησης (Π.Σ.:7)

- την ικανότητα συμμετοχής και συναπόφασης (Π.Σ.:7)
- την αντιμετώπιση βασικών ζητημάτων της ανθρώπινης συμβίωσης και τη δρομολόγηση των προσανατολισμών ζωής (Π.Σ.:8)
- την αυτόνομη/ατομική ρύθμιση απόκτησης γνώσης (Π.Σ.:8)
- την ικανότητα και ετοιμότητα για ατομικές και συλλογικές αποφάσεις και για αλληλέγγυες δράσεις (Π.Σ.:8)
- την ικανότητα χειρισμού (Handlungskompetenz), δηλαδή την ικανότητα του ατόμου να συμπεριφέρεται σε επαγγελματικές, κοινωνικές και προσωπικές καταστάσεις κατάλληλα, σκεπτόμενα, με ατομική και κοινωνική υπευθυνότητα (Π.Σ.:8). Η ικανότητα αυτή περιλαμβάνει τις εξής επιμέρους ικανότητες (Π.Σ.: 9):

α) γνωστική ικανότητα (Sachkompetenz)

«Τη γνωστική ικανότητα αναπτύσσουν οι μαθήτριες και οι μαθητές με την αντιμετώπιση περιεχομένων, ασκήσεων και προβλημάτων (...) Οι μαθήτριες και οι μαθητές αντιλαμβάνονται περιεχόμενα και αναγνωρίζουν ταξινομήσεις ή δομές στα διάφορα γνωστικά πεδία, μαθαίνουν να εντοπίζουν πληροφορίες και να ξεχωρίζουν το σημαντικό από το ασήμαντο, περιγράφουν έννοιες και φαινόμενα με την ορολογία του αντικειμένου, δημιουργούν συνδέσεις, κάνουν ερωτήσεις, βρίσκουν λύσεις, διατυπώνουν κριτική για το θέμα.»

β) μεθοδολογική ικανότητα (Methodenkompetenz)

«Η μεθοδολογική ικανότητα εξασφαλίζει το να μπορεί κανείς να εφαρμόζει πάνω σε ένα αντικείμενο αλλά και διαθεματικά μαθησιακές στρατηγικές, είδη διαδικασιών και τεχνικές δουλειάς. Οι μαθήτριες και οι μαθητές μαθαίνουν να βρίσκουν κάνουν συνδέσεις. Μπορούν επίσης να χειριστούν διάφορα Μέσα, να παίρνουν μόνοι τους πληροφορίες από Μέσα, να τις συλλέγουν, να τις επεξεργάζονται λογικά και να τις ταξινομούν. Μπορούν να τεκμηριώνουν και να ελέγχουν ισχυρισμούς, να αναγνωρίζουν επιχειρήματα, να τα διατυπώνουν και να τα αξιολογούν. Μαθαίνουν να

κατανέμουν σωστά το χρόνο τους και να δουλεύουν με σχέδιο και στόχο. Χρησιμοποιούν αναγνωστικές στρατηγικές ως βάση για ολόκληρη τη μάθηση.»

γ) κοινωνική ικανότητα (Soziale Kompetenz)

«Αναδεικνύεται στην ικανότητα του ατόμου να ακολουθεί στόχους σε αρμονία με τον εαυτό του ή με άλλους σε μεταβαλλόμενες κοινωνικές συνθήκες. Επιπλέον, οι μαθήτριες και οι μαθητές πρέπει να μπορούν να μπαίνουν στη θέση του άλλου, να υπεισέρχονται σε επιχειρήματα και να λύνουν συγκρούσεις. Συνομολογούν κανόνες, τους τηρούν και αντιμετωπίζουν το όλο πράγμα υπεύθυνα.»

δ) προσωπική ικανότητα (Personale Kompetenz)

«Βασίζεται στην αυτοπεποίθηση και την αυτοεκτίμηση, στην εξελισσόμενη συναισθηματική ανεξαρτησία και την εμπιστοσύνη στις προσωπικές δυνάμεις. Επιπλέον οι μαθήτριες και οι μαθητές αναγνωρίζουν τα προσόντα και τις αδυναμίες τους, εκτιμούν τις επιτυχίες τους, αποτιμούν τις αποτυχίες τους και διαχειρίζονται τους φόβους τους. Τους κάνει καλό να αλλάζουν οπτική και να είναι άλλοτε ο μεγαλύτερος, άλλοτε ο μικρότερος, ο δυνατότερος ή ο ασθενέστερος. Δουλεύουν αυτόνομα, σχεδιάζουν και ελέγχουν κριτικά τις ενέργειές τους. Παίρνουν αποφάσεις, τις υποστηρίζουν και αναλαμβάνουν την ευθύνη για την υγεία τους.»

Οι γνώσεις για τον κόσμο και οι επιδιωκόμενες αξίες και στάσεις συνδέονται άμεσα με τη διαθεματικότητα. Για να επιτευχθούν όλα τα παραπάνω, θίγονται διαθεματικά – διεπιστημονικά ζητήματα, τα οποία καλούνται να αντιμετωπίσουν τα παιδιά. Τα ζητήματα αυτά, που ενσωματώθηκαν ως γενικές θεματικές στο Βραδεμβούργο και ως πεδία ασκήσεων στο Βερολίνο και το Μέκλενμπουργκ – Φορπόμερν (Π.Σ.: 13), πραγματεύονται παρατηρήσιμα φαινόμενα της φύσης, θεμελιακά προβλήματα της κοινωνίας, ζητήματα της ανθρώπινης συμβίωσης, ζητήματα που σχετίζονται με άλλους πολιτισμούς, με τον κόσμο της παιδικής ηλικίας, με την οδική κυκλοφορία και τις μετακινήσεις, με την υγεία και τον άνετο τρόπο ζωής. Οι μαθητές συζητούν για όλα αυτά τα θέματα, εμπλεκόμενοι σε

πραγματικές ή πλασματικές καταστάσεις και αποκτούν γνώσεις γύρω από αυτά, τις οποίες μπορούν να εφαρμόσουν σε διαφορετικά συμφραζόμενα (Π.Σ.: 12)

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η αξιοποίηση των μέσων αναφορικά με τις γνώσεις για τον κόσμο και την καλλιέργεια συγκεκριμένων στάσεων: «Τα Μέσα στο μάθημα είναι στα περισσότερα αντικείμενα εργαλεία μάθησης, αλλά σε μερικά αντικείμενα αποτελούν επιπλέον το ίδιο το μαθησιακό αντικείμενο» (Π.Σ.: 12). Μία παρατήρηση που αξίζει να κάνουμε στο σημείο αυτό είναι ότι στο Αναλυτικό Πρόγραμμα γίνεται αναφορά, γενικότερα, σε «Μέσα» (Medien) και όχι σε εξειδικεύσεις τύπου νέες τεχνολογίες ή ΤΠΕ (γερμανικά: NT ή ΙΚΤ). Ο όρος Medien (ενικός: Medium) μπορεί να αφορά τόσο τον πίνακα, ένα πλακάτ, μια σειρά διαφανειών, όσο και τον υπολογιστή. Οι ΤΠΕ, οι οποίες εντάσσονται στα διαφορετικά Μέσα που προτείνει το Πρόγραμμα, αποτελούν και παιδαγωγικό εργαλείο για την απόκτηση γνώσεων και ικανοτήτων, αλλά και πεδίο του κόσμου που πρέπει να διερευνηθεί. Οι μαθητές χρησιμοποιούν τα Μέσα (Medien), για να αναζητήσουν πληροφορίες για τα διάφορα θέματα που πραγματεύονται. Χρησιμοποιούν, επίσης, τα ψηφιακά Μέσα (digitale Medien) για να παρουσιάσουν τις πληροφορίες που είναι προϊόν της αναζήτησης που προηγήθηκε για ένα θέμα, αλλά και για να παρουσιάσουν δικά τους προϊόντα γύρω από το θέμα αυτό. Εκτός, όμως, από μέσο παρουσίασης και άντλησης πληροφοριών, οι νέες τεχνολογίες χρησιμοποιούνται και ως μέσο πρακτικής γραμματισμού. Οι μαθητές διαβάζουν, για παράδειγμα, αφηγήσεις από διαφορετικά Μέσα, έντυπα και ψηφιακά, τις ανταλλάσσουν και τις συγκρίνουν. Γενικότερα, η σύγκριση συνεισφορών από διαφορετικά Μέσα σε ένα θέμα και η παρουσίαση από τους μαθητές συνεισφορών από Μέσα που έχουν επιλέξει οι ίδιοι τονίζεται ιδιαίτερα από το Πρόγραμμα Σπουδών. Βέβαια, διαφορετικά Μέσα χρησιμοποιούν οι μαθητές και κατά τη διαδικασία της παραγωγής γραπτού λόγου, καθώς μπορούν να αξιοποιήσουν διαφορετικά Μέσα, άρα και ψηφιακά, για να δημοσιοποιούν τα προϊόντα του γραψίματός τους. Το Πρόγραμμα Σπουδών καλεί τους δασκάλους να αναγνωρίζουν την προηγούμενη γνώση που έχουν τα παιδιά με τα Μέσα (Π.Σ.: 23) και να την αξιοποιούν προς την κατεύθυνση αυτή.

3.2 Σημείωση και γλώσσα

Προκειμένου να γίνει κατανοητό το περιεχόμενο του γλωσσικού μαθήματος σημαντική παράμετρος είναι ο τρόπος με τον οποίο γίνεται αντιληπτή η γλώσσα και η σημείωση. Αυτό ακριβώς θα επιχειρήσουμε στο σημείο αυτό της παρούσας μελέτης.

Η γλώσσα αποτελεί κεντρικό μαθησιακό μέσο (Π.Σ.: 17). Όταν τα παιδιά έρχονται στο σχολείο, έχουν μάθει ήδη την προφορική χρήση της καθημερινής γλώσσας και εν μέρει έχουν αποκτήσει εμπειρίες και με το γραπτό λόγο. Έχουν συλλέξει ποικίλες γλωσσικές εμπειρίες, ακόμα και από διαφορετικές γλώσσες. Στο δημοτικό σχολείο γίνεται σύνδεση με την ατομική προϋπάρχουσα ικανότητα χειρισμού της γλώσσας και προάγεται η περαιτέρω γλωσσική τους ανάπτυξη. Συγκεκριμένα, τα παιδιά που φοιτούν στο δημοτικό σχολείο μαθαίνουν στο μάθημα των γερμανικών να (Π.Σ.: 17):

- διαβάζουν, να γράφουν και να χρησιμοποιούν την ανάγνωση και τη γραφή
- συνεννοούνται ανάλογα με την περίπτωση και τους δέκτες (addressatengerecht)
- χρησιμοποιούν τις δημιουργικές δυνατότητες της γλώσσας
- αναστοχάζονται (reflektieren) πάνω στη γλώσσα και τη χρήση της
- κατανοούν τη γλώσσα στην πολιτισμική, διαπολιτισμική και αισθητική λειτουργία της

A. Οι τέσσερις τομείς ικανοτήτων στη γλώσσα και η σύνδεσή τους με τις ΤΠΕ

Οι Εκπαιδευτικές Προδιαγραφές για τη γλώσσα είναι προσανατολισμένες στην απόκτηση ικανοτήτων, που ομαδοποιούνται στους τέσσερις παρακάτω τομείς:

1. Ομιλία και Ακρόαση

Ο προφορικός λόγος είναι κεντρικό μέσο ολοκλήρης της σχολικής και εξωσχολικής επικοινωνίας. Τα παιδιά αναπτύσσουν μια δημοκρατική κουλτούρα διαλόγου και επεκτείνουν την ικανότητα χρήσης του προφορικού λόγου. Κάνουν διαλόγους, αφηγούνται, δίνουν και επεξεργάζονται πληροφορίες, διαμορφώνουν την ομιλία τους συνειδητά, εκφράζουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους, λαμβάνοντας πάντα υπόψη τους ακροατές και την περίσταση. Στο κείμενο των προδιαγραφών η ομιλία και η ακρόαση περιστρέφονται γύρω από πέντε άξονες: συμμετοχή σε διάλογο, ομιλία σε άλλους, ακρόαση και κατανόηση, δραματοποίηση και ομιλία για την ίδια τη μάθηση. Πιο συγκεκριμένα, οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- παίρνουν μέρος σε διαλόγους
- λαμβάνουν υπόψη τους κανόνες διαλόγου που έχουν συμφωνήσει από κοινού (π.χ. να αφήνουν άλλους να ολοκληρώνουν, να μένουν στο θέμα κλπ.)
- συζητούν και αντιμετωπίζουν μαζί με άλλους ενστάσεις και συγκρούσεις
- μιλούν στην ομιλούμενη πρότυπη γλώσσα στοχευμένα και με σαφήνεια
- γνωρίζουν και προσέχουν τις επιδράσεις του τρόπου ομιλίας
- μιλούν με βάση τη λειτουργία που θέλουν να επιτελέσει ο λόγος τους (αφηγούνται, επιχειρηματολογούν, πληροφορούν κλπ.)
- σχεδιάζουν το λόγο τους ανάλογα με την περίσταση επικοινωνίας
- κατανοούν όσα ακούν
- εκφράζουν την κατανόηση ή μη κατανόησή τους
- ζητούν διευκρινίσεις
- εντοπίζουν τις προοπτικές
- μπαίνουν στο πετσί ενός ρόλου και τον διαμορφώνουν

- αναπτύσσουν επί σκηνής καταστάσεις με διαφορετικές μορφές παιξίματος
- αναπαράγουν τις παρατηρήσεις τους
- περιγράφουν περιστατικά
- δίνουν επιχειρήματα και εξηγήσεις
- παρουσιάζουν τα μαθησιακά αποτελέσματα, χρησιμοποιώντας ορολογία
- μιλούν για μαθησιακές εμπειρίες και υποστηρίζουν άλλους στη μαθησιακή τους διαδικασία

Το κείμενο των Εκπαιδευτικών Προδιαγραφών δεν συνδέει ρητά το πεδίο της ομιλίας και ακρόασης με τις ΤΠΕ.

2. Γραφή

Οι μαθήτριες και οι μαθητές χρησιμοποιούν το γράψιμο για επικοινωνία, διατήρηση των πληροφοριών, για επεξεργασία των σκέψεων καθώς και για δημιουργική κι εκφραστική επαφή με τη γλώσσα. Λαμβάνουν υπόψη το σκοπό για τον οποίο γράφουν, το περιεχόμενο και τη χρήση της παραγωγής γραπτού λόγου, τους ορθογραφικούς και γραμματικούς κανόνες. Αναπτύσσουν την αίσθηση της ορθογραφίας και της υπευθυνότητας απέναντι στα κείμενά τους, γράφουν με ευανάγνωστο γραφικό χαρακτήρα και δουλεύουν με διαφορετικά Μέσα. Οι εκπαιδευτικές προδιαγραφές ως προς τη γραφή κινούνται γύρω από την ετοιμότητα των παιδιών για γραφή, το σχεδιασμό, τη συγγραφή και την επεξεργασία κειμένων, διαδικασίες που συνδέονται μεταξύ τους. Πιο συγκεκριμένα προτείνεται οι μαθητές και οι μαθήτριες:

-Όσον αφορά την ετοιμότητα γραφής να

- γράφουν με άνεση σε ευανάγνωστο γραφικό χαρακτήρα
- διαμορφώνουν κείμενα λαμβάνοντας υπόψη το σκοπό

- χρησιμοποιούν τον Η/Υ – όταν υπάρχει – για γράψιμο και διαμόρφωση κειμένου
- γράφουν σύμφωνα με τους κανόνες ορθογραφίας
- εφαρμόζουν στρατηγικές ορθογραφίας
- προσέχουν τη χρήση των σημείων στίξης
- διαθέτουν ευαισθησία στο λάθος και αίσθηση της ορθογραφίας
- χρησιμοποιούν βοήθεια στην ορθογραφία (λεξικό, ορθογραφικός έλεγχος Η/Υ)
- χρησιμοποιούν τεχνικές, όπως αντιγραφή και έλεγχο για ορθογραφική ορθότητα

-Όσον αφορά το σχεδιασμό ενός κειμένου, να

- ξεκαθαρίζουν το σκοπό και την κατάσταση γραφής, τους δέκτες και τα συμφραζόμενα χρήσης,
- συλλέγουν γλωσσικά μέσα

-Όσον αφορά τη συγγραφή ενός κειμένου να

- γράφουν κατανοητά, δομημένα και λαμβάνοντας υπόψη τους δέκτες και τη λειτουργία του κειμένου,
- διατηρούν με τάξη τα μαθησιακά αποτελέσματα και τα χρησιμοποιούν ακόμη και για δημόσια παρουσίαση
- γράφουν δικά τους κείμενα με βάση αφορμήσεις (κείμενα, εικόνες, μουσική)

-Όσον αφορά το στάδιο της επεξεργασίας να

- ελέγχουν τα κείμενα και την αποτελεσματικότητά τους
- βελτιώνουν τα κείμενα
- προετοιμάζουν τα κείμενα για δημοσίευση

Όπως διαπιστώνουμε, ως προς την κατάκτηση της ικανότητας για γράψιμο, οι Εκπαιδευτικές Προδιαγραφές κάνουν ρητή αναφορά στις ΤΠΕ: οι μαθητές χρησιμοποιούν τον ηλεκτρονικό υπολογιστή, όταν υπάρχει, για το γράψιμο και τη διαμόρφωση κειμένου. Επίσης αξιοποιούν τη βοήθεια του ορθογραφικού ελέγχου: «χρησιμοποιούν κριτικά την ορθογραφική βοήθεια του υπολογιστή» (Ε.Π.: 11).

3. Ανάγνωση – επαφή με κείμενα και Μέσα

Το κείμενο των προδιαγραφών ορίζει ότι το δημοτικό σχολείο πρέπει να οδηγεί «στην ψυχαγωγική, πληροφοριακή, επιλεκτική, ερμηνευτική και κριτική ανάγνωση». Τα παιδιά μαθαίνουν βιωματικά ότι η ανάγνωση καθιστά δυνατή μια αντιμετώπιση του κόσμου και ότι μπορεί να δημιουργήσει ευχαρίστηση. Η αναγνωστική ετοιμότητα και το αναγνωστικό ενδιαφέρον των παιδιών αναπτύσσεται μέσα από διαφορετικά κείμενα. «Οι μαθήτριες και οι μαθητές έρχονται σε επαφή με διαφορετικά είδη κειμένων σε διαφορετικά Μέσα και μπορούν, ανάλογα με την ηλικία τους, να προσανατολίζονται στον κόσμο των Μέσων, δηλαδή σε έντυπα Μέσα, σε ηλεκτρονικά Μέσα και σε μαζικά Μέσα» (σελ. 9). Πιο αναλυτικά, οι Εκπαιδευτικές Προδιαγραφές προτείνουν στους μαθητές

-για την απόκτηση αναγνωστικών ικανοτήτων

- να διαβάζουν κείμενα ανάλογα με την ηλικία τους
- να αναπτύσσουν ζωντανές παραστάσεις κατά την ανάγνωση ή την ακρόαση λογοτεχνικών κειμένων

-για την απόκτηση αναγνωστικών εμπειριών

- να γνωρίζουν διάφορα είδη χρηστικών κειμένων
- να γνωρίζουν και να ξεχωρίζουν αφηγηματικά κείμενα, ποιητικά και θεατρικά κείμενα
- να γνωρίζουν στοιχεία από παιδική λογοτεχνία (έργα, συγγραφείς, χαρακτήρες κλπ.)
- να επιλέγουν κείμενα αιτιολογημένα
- να είναι σε θέση να λειτουργήσουν μέσα σε ένα βιβλιοπωλείο
- να γνωρίζουν, να χρησιμοποιούν και να επιλέγουν αιτιολογημένα προσφορές σε εφημερίδες και περιοδικά, σε ραδιόφωνο και τηλεόραση, συσκευές αναπαραγωγής ήχου και εικόνας, καθώς και στο διαδίκτυο
- να ψάχνουν πληροφορίες σε έντυπα και –αν υπάρχουν – σε ηλεκτρονικά Μέσα
- να περιγράφουν και να αξιολογούν την προσωπική τους αναγνωστική εμπειρία

-για την αξιοποίηση κειμένων

- να χρησιμοποιούν διαδικασίες για τον αρχικό προσανατολισμό τους στο κείμενο
- να αναζητούν στοχευμένα μεμονωμένες πληροφορίες
- να διαβάζουν κείμενα με ακρίβεια
- να εργάζονται προκειμένου να κατανοήσουν το κείμενο (να θέτουν ερωτήσεις, να αναζητούν λέξεις κλπ.)
- να αποδίδουν κείμενα με δικά τους λόγια

- να συλλαμβάνουν και να αποδίδουν τα κεντρικά σημεία ενός κειμένου
- να υποστηρίζουν τα κεντρικά σημεία του κειμένου με στοιχεία από το κείμενο
- να αναπτύσσουν τις δικές τους σκέψεις πάνω σε κείμενα
- κατά την ενασχόληση με λογοτεχνικά κείμενα να δείχνουν ευαισθησία και κατανόηση για τις σκέψεις, τα συναισθήματα και τις ανθρώπινες σχέσεις
- να βρίσκουν διαφορές και ομοιότητες ανάμεσα σε κείμενα
- να ενασχολούνται δημιουργικά με κείμενα (π.χ. εικονογράφηση, δραματοποίηση, κολάζ κλπ.)

-για την παρουσίαση των κειμένων

- να προετοιμάζουν κείμενα που έχουν επιλέξει οι ίδιοι και να τα διαβάζουν με νόημα
- να αποδίδουν ιστορίες, ποιήματα και διαλόγους, ακόμα και απ' έξω
- να επιλέγουν μόνοι τους και να παρουσιάζουν ένα κείμενο
- να χρησιμοποιούν *διαφορετικά Μέσα για την παρουσίαση*
- να συμβάλλουν σε παρουσιάσεις

Όπως αναμενόταν και από τον τίτλο αυτού του πεδίου που περιέχει τον όρο «Μέσα», η αναφορά στα Μέσα είναι πλούσια και η σύνδεσή τους με τις ΤΠΕ ξεκάθαρη. Πέρα από τη γενικότερη επισήμανση για παρουσίαση κειμένων με χρήση διαφορετικών Μέσων, γίνεται λόγος συγκεκριμένα για το διαδίκτυο και για αναζήτηση πληροφοριών σε ηλεκτρονικά Μέσα.

4. Διερεύνηση της γλώσσας και της χρήσης της γλώσσας

Τα στοιχεία γι' αυτόν τον τομέα αναπτύσσονται στην υποενότητα «Γνώσεις για τη γλώσσα».

Το Πρόγραμμα Σπουδών, ακολουθώντας τις Εκπαιδευτικές προδιαγραφές, προσανατολίζεται στα παραπάνω πεδία. Πιο αναλυτικά, για το πεδίο «Ομιλία και ακρόαση» (Π.Σ.: 27) θεωρεί ότι το κέντρο βάρους πρέπει να δοθεί στην ανάπτυξη μιας κουλτούρας διαλόγου. Οι μαθητές ρωτούν στοχευμένα, κάνουν σαφή, λεκτικά και μη λεκτικά, την κατανόηση, τη συμφωνία ή τη διαφωνία τους. Χρησιμοποιούν ποικίλες μορφές συνομιλίας (συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης, διάλογοι με το συμμαθητή ή σε μικρές ομάδες, συζητήσεις στο μάθημα κλπ.), την αφήγηση, τη διάλεξη ή την παρουσίαση και επιλέγουν τα κατάλληλα Μέσα για την υποστήριξη των λεγομένων τους.

Στη συνέχεια, παρουσιάζονται σε μορφή πίνακα οι ικανότητες που πρέπει να έχουν αποκτήσει οι μαθητές στο πεδίο αυτό κατά τα έτη σπουδών 1/2, 3/4, 5/6.

Έτη σπουδών 1/2 (Π.Σ.: 31)	Έτη σπουδών 3/4 (Π.Σ.: 36)
Ανάπτυξη ενδιαφέροντος για διαλόγους/συνομιλίες	
<ul style="list-style-type: none"> - Να εισάγουν στη συνομιλία προσωπικές εμπειρίες - Να μιλούν για συγκρούσεις - Να συζητούν στην ομάδα τα ζητούμενα της δουλειάς - Να ανταλλάσσουν μαθησιακές εμπειρίες 	<ul style="list-style-type: none"> - Να προσφέρουν συνεισφορές σε συνομιλίες με προσανατολισμό στο θέμα και με συνάφεια - Να συζητούν και να αξιολογούν λύσεις σε συγκρούσεις - Να συζητούν κοινούς στόχους και να αξιολογούν τα αποτελέσματα - Να ανταλλάσσουν και να αξιολογούν μαθησιακές εμπειρίες - Να συντονίζουν συζητήσεις
Να αναγνωρίζουν και να αξιοποιούν αφορμές για ομιλία	
<ul style="list-style-type: none"> - Να αφηγούνται, να μετααφηγούνται και να αφηγούνται περαιτέρω ιστορίες - Να ρωτούν για πληροφορίες και να τις αναπαράγουν - Να αναπαράγουν παρατηρήσεις - Να περιγράφουν περιστατικά - Να παρουσιάζουν, προφορικά, δικά τους αιτήματα - Να δημιουργούν ρόλους στο σκηνικό παιχνίδι 	<ul style="list-style-type: none"> - Να αφηγούνται σε συνάφεια με το θέμα και με ειρμό - Να επιλέγουν και να μεταφέρουν πληροφορίες/συστάσεις ανάλογα με την περίπτωση - Να μιλούν δημόσια για περιστατικά - Να υπερασπίζονται τις απόψεις τους με επιχειρήματα - Να υιοθετούν ποικίλες προοπτικές στο παιχνίδι ρόλων - Να μεταφέρουν καταστάσεις στη σκηνή
Να μιλούν και να ακούν συνειδητά	
<ul style="list-style-type: none"> - Να γνωρίζουν και να χρησιμοποιούν τις συνομιλιακές συμβάσεις - Να διαμορφώνουν και να προσέχουν συνομιλιακούς κανόνες - Να μιλούν κατανοητά - Να ακούν και να δίνουν ανατροφοδότηση - Να ξεκαθαρίζουν ό,τι δεν καταλαβαίνουν - Να αντιλαμβάνονται μη λεκτικά εκφραστικά μέσα 	<ul style="list-style-type: none"> - Να χρησιμοποιούν τις συνομιλιακές συμβάσεις με βάση τον δέκτη/τους δέκτες - Να προσέχουν τους κανόνες της συζήτησης - Να μιλούν προσανατολισμένοι προς τη νόρμα και κατανοητά - Να δείχνουν και να διακρίνουν (την) ετοιμότητα στην ακρόαση - Να ανταποκρίνονται στις συνομιλιακές συνεισφορές άλλων - Να δίνουν εποικοδομητική ανατροφοδότηση - Να επισημαίνουν μη λεκτικά στοιχεία - Να χρησιμοποιούν τον τόνο της φωνής και τα μέσα ομιλίας ανάλογα με την κατάσταση

Έτη σπουδών 5/6 (Π.Σ.: 41)
<ul style="list-style-type: none"> - Να εισάγουν και να αναστοχάζονται συνομιλιακές συνεισφορές - Να εξομαλύνουν συγκρούσεις μέσω συζήτησης - Να παρουσιάζουν και να αξιολογούν σχέδια και αποτελέσματα εργασίας - Να αναστοχάζονται πάνω σε μαθησιακούς στόχους και τρόπους - Να συντονίζουν αυτόνομα διαλόγους και συζητήσεις
<ul style="list-style-type: none"> - Να αφηγούνται με συνοχή και προσανατολισμένοι προς την αποτελεσματικότητα - Να συλλέγουν, να ελέγχουν και να αξιολογούν πληροφορίες - Να περιγράφουν περιστατικά, να εξηγούν συμφραζόμενα (συνθήκες) - Να υπερασπίζονται με πειστικότητα αιτήματα - Να χρησιμοποιούν κατόπιν σκέψης μέσα έκφρασης στο σκηνικό παιχνίδι
<ul style="list-style-type: none"> - Να αναστοχάζονται συνειδητά τη σημασία των γλωσσικών αμβάσεων - Να αξιολογούν τα ενδιαφέροντα του ακροατηρίου - Να συνάγουν συγκροτημένα αποτελέσματα συνομιλιών και συζητήσεων - Να αξιολογούν συνεισφορές συνομιλιών και ομιλιών - Να αξιολογούν συνεισφορές συνομιλιών και ομιλιών

Στο πεδίο αυτό, ως προς τη σύνδεση με τις ΤΠΕ: υπάρχει μία γενικότερη αναφορά για αξιοποίηση ιστοριών από «διάφορα Μέσα» (Π.Σ.: 31, για τα έτη 1/2). Ακόμη, γίνεται λόγος για «μορφές παρουσίασης με Μέσα», (Π.Σ.: 41, για τα έτη 5/6). Οι αναφορές αυτές, όμως, δεν συγκεκριμενοποιούνται, ώστε να ξέρουμε αν και πώς γίνεται η σύνδεση με τις ΤΠΕ.

Όσον αφορά το πεδίο «*Ανάγνωση – επαφή με κείμενα και Μέσα*» (Π.Σ.: 28), το Πρόγραμμα Σπουδών αναφέρει ότι το δημοτικό σχολείο έχει αποστολή να αναπτύξει την αναγνωστική κουλτούρα των μαθητών και να διαμορφώσει «αναγνωστικό ενδιαφέρον και αναγνωστική ευχαρίστηση». Για το λόγο αυτό ακολουθούνται αναγνωστικές στρατηγικές, οι οποίες «διευκολύνουν τις μαθήτριες και τους μαθητές να αποσπών αυτόνομα πληροφορίες από τα κείμενα». Τα κείμενα που χρησιμοποιούνται ανήκουν σε ένα ευρύ φάσμα, είναι λογοτεχνικά, χρηστικά, κείμενα σε έντυπα Μέσα, κείμενα σε οπτικοακουστικά και ψηφιακά Μέσα, συνεχή και ασυνεχή κείμενα. Τα παιδιά ενθαρρύνονται να:

- μεταφέρουν στην τάξη τις προσωπικές εμπειρίες με Μέσα
- αναστοχάζονται πάνω στις εμπειρίες με Μέσα
- συγκρίνουν συνεισφορές από διαφορετικά Μέσα σε ένα θέμα
- συγκρίνουν χαρακτηριστικά και επιδράσεις των Μέσων
- δημιουργούν μόνοι τους συνεισφορές σε Μέσα
- να αναζητούν πληροφορίες σε διαφορετικά Μέσα
- αναζητούν πληροφορίες με βάση το θέμα σε ποικίλα Μέσα

Για τα Μέσα επισημαίνεται και το εξής:

«Στο μάθημα των γερμανικών επισημαίνονται και εξελίσσονται περαιτέρω οι εμπειρίες των μαθητριών και των μαθητών στα Μέσα. Μαθαίνουν να επιλέγουν Μέσα με κριτικό πνεύμα, ώστε η χρήση τους να συμφωνεί με τους στόχους και της προθέσεις που έχουν τεθεί. Μαθαίνουν, ολοένα και με μεγαλύτερη αυτονομία να ερευνούν με τη βοήθεια των Μέσων, να αξιολογούν κριτικά τις προσφορές των Μέσων και να διαμορφώνουν και να δημοσιοποιούν οι ίδιοι συνεισφορές στα Μέσα.» (Π.Σ.: 28).

Ακολουθεί πίνακας, όπου παρουσιάζονται οι ικανότητες που πρέπει να έχουν αποκτήσει οι μαθητές στο πεδίο αυτό κατά τα έτη σπουδών 1/2, 3/4, 5/6.

Έτη σπουδών 1/2 (Π.Σ.: 32)	Έτη σπουδών 3/4 (Π.Σ.: 37)
Ανάπτυξη αναγνωστικών ενδιαφερόντων	
<ul style="list-style-type: none"> - Να αξιοποιούν ανοιχτές προσφορές ανάγνωσης - Να επιλέγουν κείμενα ατομικά, να τα παρουσιάζουν και να μιλάνε γι αυτά - Να σχηματίζουν παραστάσεις για κείμενα που διαβάζουν κι ακούν - Δυνατότητες για δανεισμό Μέσων 	<ul style="list-style-type: none"> - Να παρουσιάζουν κείμενα που έχουν επιλέξει οι ίδιοι και τους συγγραφείς τους - Να αιτιολογούν την επιλογή κειμένων - Να εκφράζουν τις παραστάσεις τους για κείμενα που διαβάζουν και ακούν - Να χρησιμοποιούν προσφορές βιβλιοθηκών για προσωπικούς και σχολικούς σκοπούς
Ανάπτυξη της ικανότητας κατανόησης κειμένων	
<ul style="list-style-type: none"> - Να έρχονται σε παραγωγική επαφή με κείμενα - Να αναγνωρίζουν και να συγκρίνουν λογοτεχνικά και μη λογοτεχνικά κείμενα - Να μεταφέρουν και να αναπαράγουν πληροφορίες - Να αντιλαμβάνονται τη διαδοχή των χειρισμών - Να συνδέουν τα περιεχόμενα των κειμένων με δικές τους εμπειρίες - Να αντιλαμβάνονται συμφραζόμενα - Να βγάζουν απλά συμπεράσματα - Να παίρνουν θέση απέναντι στα κείμενα 	<ul style="list-style-type: none"> - Να έρχονται σε παραγωγική επαφή με κείμενα - Να ξέρουν και να διακρίνουν διαφορετικά είδη κειμένων - Να συλλαμβάνουν τη δομή των κειμένων και τη διαδοχή των χειρισμών - Να συγκρίνουν και να συνδέουν το περιεχόμενο των κειμένων με τη γνώση της καθημερινότητας - Να διαπιστώνουν και να αναπαράγουν βασικές θέσεις και πληροφορίες - Να εντοπίζουν τα συμφραζόμενα και να τα στηρίζουν με θέσεις του κειμένου - Να βγάζουν συμπεράσματα, να τα αναστοχάζονται και να τα αιτιολογούν - Να παίρνουν αιτιολογημένη θέση απέναντι στο κείμενο
Διαμόρφωση αναγνωστικών τεχνικών και στρατηγικών	
<ul style="list-style-type: none"> - Να διαβάζουν με ροή κείμενα στα οποία έχουν εξασκηθεί - Να χρησιμοποιούν αναγνωστικές 	<ul style="list-style-type: none"> - Να διαβάζουν κείμενα εκφραστικά - Να γνωρίζουν και να χρησιμοποιούν ποικίλους τρόπους ανάγνωσης

<p>στρατηγικές για την κατανόηση κειμένων με καθοδήγηση</p> <ul style="list-style-type: none"> - Να παρουσιάζουν προφορικά και να διαβάζουν φωναχτά με άνεση κείμενα στα οποία έχουν εξασκηθεί 	<ul style="list-style-type: none"> - Να χρησιμοποιούν αναγνωστικές στρατηγικές ως βοήθεια για την κατανόηση κειμένου - Να ελέγχουν την κατανόηση του κειμένου - Να διαβάζουν φωναχτά και να απαγγέλλουν κείμενα με άνεση και εκφραστικότητα
Χρήση Μέσων	
<ul style="list-style-type: none"> - Να φέρουν στην τάξη τις προσωπικές εμπειρίες με Μέσα - Να συγκρίνουν συνεισφορές από διαφορετικά Μέσα σε ένα θέμα - Να αναζητούν πληροφορίες σε διαφορετικά Μέσα - Να δημιουργούν μόνοι τους συνεισφορές σε Μέσα 	<ul style="list-style-type: none"> - Να αναστοχάζονται πάνω στις εμπειρίες με Μέσα - Να συγκρίνουν χαρακτηριστικά και επιδράσεις των Μέσων - -Να αναζητούν πληροφορίες με βάση το θέμα σε ποικίλα Μέσα - Να διαμορφώνουν οι ίδιοι συνεισφορές σε Μέσα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Έτη σπουδών 5/6 (Π.Σ.: 42)

- Να παρουσιάζουν βάσει κριτηρίων κείμενα που έχουν επιλέξει οι ίδιοι/ οι ίδιες καθώς και τους/τις συγγραφείς τους
- Να αναστοχάζονται πάνω στα προσωπικά τους αναγνωστικά ενδιαφέροντα καθώς και πάνω στα ανάλογα ενδιαφέροντα των άλλων
- Να αποτυπώνουν τις παραστάσεις τους από τα κείμενα που διαβάζουν ή ακούν

- Να χρησιμοποιούν αυτόνομα τις προσφορές των Μέσων της βιβλιοθήκης για προσωπικούς και σχολικούς στόχους
- Να έρχονται σε παραγωγική επαφή με κείμενα
- Να γνωρίζουν και να διακρίνουν με σιγουριά ποικίλα κειμενικά είδη
- Να συγκρίνουν και να συνδέουν σύνθετα κειμενικά περιεχόμενα με την καθημερινή γνώση
- Να αναγνωρίζουν την εσωτερική διάρθρωση και τη χρηστική αξία/αποτελεσματικότητα
- Να αντιλαμβάνονται τις θέσεις του κειμένου και να τις υποστηρίζουν με συγκεκριμένα σημεία του κειμένου
- Να συνάγουν σύνθετα συμπεράσματα, να τα αιτιολογούν και να τα αναστοχάζονται
- Να λαμβάνουν θέση απέναντι στα κείμενα και να τα αξιολογούν κριτικά

- Να διαβάζουν κείμενα με σιγουριά
- Να χρησιμοποιούν από μόνοι τους τρόπους ανάγνωσης ανάλογα με τον στόχο της ανάγνωσης
- Να χρησιμοποιούν στρατηγικές ανάγνωσης ως βοήθεια για την κατανόηση κειμένων και να αναστοχάζονται πάνω σ' αυτές
- Έλεγχος της κατανόησης του κειμένου
- Να διαβάζουν κείμενα φωναχτά και να τα παρουσιάζουν προφορικά κατανοητά

Για τα έτη σπουδών 1/2, ως προς τη σύνδεση με τις ΤΠΕ που ενδιαφέρει πρωτίστως την παρούσα μελέτη, προβλέπεται εμπλοκή των παιδιών με τα ακόλουθα: ανταλλαγή Μέσων, μεταφορά σε διαφορετικά Μέσα, συνδυασμοί εικόνας-κειμένου, κείμενα διαμεσολαβημένα από ποικίλα Μέσα, εμπειρίες με μέσα, παρουσίαση συνεισφορών από Μέσα που έχουν επιλέξει οι ίδιοι, συνεισφορές πάνω στο ίδιο θέμα από διαφορετικά Μέσα, τεχνικές οπτικοακουστικής διαμόρφωσης, αναζήτηση σε έντυπα και ψηφιακά Μέσα. (Π.Σ.: 32-33). Για τα έτη 3/4 αναφέρονται τα εξής: συνδυασμός εικόνας-κειμένου, κείμενα διαμεσολαβημένα από ποικίλα Μέσα, μεταφορά σε διαφορετικά Μέσα (Π.Σ.: 37). Σε αυτά τα τελευταία προστίθενται για τα έτη 5/6 η αναζήτηση στο ιντερνέτ, οι ανταλλαγές μέσω ιντερνέτ, τα οπτικοακουστικά Μέσα, οι Υπολογιστές, οι οπτικοακουστικές και πολυμεσικές μορφές έκφρασης (Π.Σ.: 42-43). Διαπιστώνουμε, επομένως, ότι η σύνδεση με τις ΤΠΕ είναι ρητή (υπολογιστές, ψηφιακά Μέσα).

Ως προς το πεδίο «Γράψιμο-συγγραφή κειμένων/ορθή γραφή» (Π.Σ.: 29), το Πρόγραμμα Σπουδών αναφέρει:

«Αφορμές γραψίματος που έχουν προσωπική σημασία για τις μαθήτριες και τους μαθητές τους κινητοποιούν για τη συγγραφή κειμένων. Παράλληλα αντιλαμβάνονται ότι το γράψιμο εξυπηρετεί την επικοινωνία και την αντιπαράθεση σκέψεων και καθιστά δυνατή μια δημιουργική επαφή με τη γλώσσα. Οι μαθήτριες και οι μαθητές συνειδητοποιούν τις διαφορετικές λειτουργίες του γραψίματος όταν γράφουν για άλλους, σε άλλους και για τον εαυτό τους... Οι μαθήτριες και οι μαθητές μαθαίνουν να έχουν κατά νου τα άτομα στα οποία απευθύνονται και να συγγράφουν και να ελέγχουν το προϊόν του γραψίματος από αυτήν την άποψη ως προς το περιεχόμενο και τη γλώσσα. Αντιμετωπίζουν τη διαδικασία του γραψίματος ολοένα και περισσότερο με βάση τους δέκτες και την περίσταση, ενώ αναπτύσσουν την ικανότητα για σχεδιασμό, διατύπωση και επεξεργασία» (Π.Σ.: 29)

Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει αναλυτικά τις ικανότητες που πρέπει να έχουν αποκτήσει οι μαθητές στο πεδίο αυτό κατά τα έτη σπουδών 1/2, 3/4, 5/6.

Έτη σπουδών 1/2 (Π.Σ.: 33-34)	Έτη σπουδών 3/4 (Π.Σ.: 39-40)
Ανάπτυξη ενδιαφέροντος για το γράψιμο	
<ul style="list-style-type: none"> - Να αποφασίζουν για την επιλογή μιας ιδέας/ενός δικού τους θέματος για γράψιμο, να γράφουν γι αυτό και να το παρουσιάζουν - Να παίρνουν μέρος σε πρότζεκτ συνεργατικής συγγραφής - Να δημοσιοποιούν τα προϊόντα του γραψίματος 	<ul style="list-style-type: none"> - Να επιλέγουν προσφορές για γράψιμο ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους - Να σχεδιάζουν, να υλοποιούν και να αξιολογούν συλλογικά πρότζεκτ γραφής - Να δημοσιοποιούν τα προϊόντα του γραψίματός τους
Αναγνώριση και χρήση αφορμών γραψίματος	
<ul style="list-style-type: none"> - Να αφηγούνται ιστορίες - Να συγκρατούν πληροφορίες με καθοδήγηση - Να γράφουν σε πρόσωπα που εμπιστεύονται - Να χρησιμοποιούν το γράψιμο ως βοήθεια στη μάθηση και τη δουλειά - Να συγκρατούν γραπτά διαδικασίες δουλειάς και μάθησης - Να παίρνουν ιδέες για γράψιμο από κειμενικά πρότυπα και να τις τροποποιούν δημιουργικά 	<ul style="list-style-type: none"> - Να αφηγούνται δομημένα ιστορίες που έχουν ζήσει ή επινοήσει - Να πληροφορούν έχοντας υπόψη τους αποδέκτες - Να γράφουν προς πρόσωπα και να προσέχουν τους κανόνες μορφής και περιεχομένου - Να χρησιμοποιούν το γράψιμο ως βοήθεια στη μάθηση και τη δουλειά - Να τεκμηριώνουν διαδικασίες μάθησης και δουλειάς - Να παίρνουν ιδέες για γράψιμο από κειμενικά πρότυπα και να τα παραλλάσσουν δημιουργικά

Συνειδητή διαμόρφωση διαδικασιών γραψίματος	
<ul style="list-style-type: none"> - Να μαζεύουν και να ταξινομούν ιδέες για γράψιμο - Να γνωρίζουν βοήθειες για σχεδιασμό και γράψιμο - Να γράφουν και να επεξεργάζονται την έμπνευση για τη συγγραφή ενός κειμένου - Να γράφουν ευανάγνωστα κείμενα σε απλή ή καλλιγραφική γραφή - Να συντάσσουν και να παρουσιάζουν κείμενα - Να γνωρίζουν μορφές ανατροφοδότησης 	<ul style="list-style-type: none"> - Να σχεδιάζουν κείμενα - Να συζητούν και να επεξεργάζονται προσχέδια για κείμενα - Να γνωρίζουν βοήθειες στην επεξεργασία - Να γράφουν ευανάγνωστα, να διαμορφώνουν και να παρουσιάζουν κείμενα - Να αξιολογούν κείμενα με βάση κριτήρια
Ορθή γραφή	
<ul style="list-style-type: none"> - Να γράφουν σωστά το λεξιλόγιο εξάσκησης - Να αυτοελέγχονται και να αυτοδιορθώνονται - Να γράφουν τα δικά τους κείμενα προσανατολισμένοι στους ήχους και σε λέξεις – πρότυπα - Να λαμβάνουν υπόψη ορθογραφικές δομές 	<ul style="list-style-type: none"> - Να γράφουν σωστά το λεξιλόγιο προς εξάσκηση - Να αυτοελέγχονται και να αυτοδιορθώνονται - Να χρησιμοποιούν πρότυπο λεξιλόγιο ως ορθογραφική βοήθεια - Να χρησιμοποιούν τις γραμματικές γνώσεις ως ορθογραφική βοήθεια - Να γνωρίζουν τα ατομικά αδύνατα σημεία τους - Να αναγνωρίζουν την προσωπική τους πρόοδο
Διαμόρφωση στρατηγικών ορθογραφίας και τεχνικών εργασίας	
<ul style="list-style-type: none"> - Να προφέρουν τις λέξεις κατά το γράψιμο - Να παράγουν τον τρόπο γραφής των λέξεων - Να αποτυπώνουν λέξεις - Να αντιγράφουν με σιγουριά λέξεις, προτάσεις, κείμενα - Να εξασκούνται σε λέξεις - Να γνωρίζουν και να χρησιμοποιούν το αλφάβητο 	<ul style="list-style-type: none"> - Να προφέρουν τις λέξεις κατά το γράψιμο - Να παράγουν και να εξηγούν τον τρόπο γραφής των λέξεων - Να αποτυπώνουν λέξεις - Να αντιγράφουν με σχέδιο και με σιγουριά - Να επιλέγουν και να χρησιμοποιούν οι ίδιοι ορθογραφικές βοήθειες

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Έτη σπουδών 5/6 (Π.Σ.: 43-44)

- Να αποφασίζουν μόνοι τους το θέμα του γραψίματος και το είδος του κειμένου
- Να αναστοχάζονται πάνω στα προσωπικά τους αναγνωστικά ενδιαφέροντα και τις διαδικασίες γραφής
- Να σχεδιάζουν, να υλοποιούν και να αξιολογούν πρότζεκτ γραψίματος στην ομάδα τους
- Να αξιοποιούν τα Μέσα για τη δημοσιοποίηση των προϊόντων γραφής τους

- Να αφηγούνται ιστορίες που έχουν ζήσει ή επινοήσει λαμβάνοντας υπόψη τον αναγνώστη
- Να πληροφορούν έχοντας υπόψη την περίσταση και τους δέκτες
- Να παρουσιάζουν και να αιτιολογούν αιτήματα
- Να χρησιμοποιούν το γράψιμο ως βοήθεια στη μάθηση και τη δουλειά
- Να τεκμηριώνουν τις διαδικασίες δουλειάς και μάθησης και να αναστοχάζονται πάνω σ' αυτές
- Να παίρνουν ιδέες για γράψιμο από κειμενικά πρότυπα και να τις παραλλάζουν δημιουργικά

- Να σχεδιάζουν μόνοι τους κείμενα
- Να συζητούν και να επεξεργάζονται προσχέδια κειμένων
- Να χρησιμοποιούν βοήθειες για την επεξεργασία
- Να γράφουν, να διαμορφώνουν και να παρουσιάζουν ευανάγνωστα κείμενα
- Να αποφασίζουν μόνοι τους για κειμενικά κριτήρια, να αξιολογούν κείμενα με βάση κριτήρια

- Να γράφουν σωστά το λεξιλόγιο προς εξάσκηση
- Να χρησιμοποιούν πρότυπο λεξιλόγιο
- Να χρησιμοποιούν τις γραμματικές γνώσεις ως ορθογραφική βοήθεια

- Να αναγνωρίζουν τα προσωπικά αδύνατα σημεία τους - Να επιλέγουν μόνοι τους στόχους και μορφές εξάσκησης - Να αναστοχάζονται και να τεκμηριώνουν τις μαθησιακές τους προόδους
- Να προφέρουν τις λέξεις κατα το γράψιμο - Να παράγουν και να αιτιολογούν τον τρόπο γραφής των λέξεων - Να αποτυπώνουν λέξεις - Να αντιγράφουν με σιγουριά σε μεγαλύτερες νοηματικές ενότητες - Να επιλέγουν και να χρησιμοποιούν αυτόνομα ορθογραφικές βοήθειες και ασκήσεις

Στο πεδίο αυτό προβλέπεται αξιοποίηση των Μέσων: μορφές και δυνατότητες δημοσιοποίησης και μορφές παρουσίασης (για τα έτη 1/2), παρουσίαση με τη χρήση Μέσων, e-mails, sms και ορθογραφική βοήθεια υπολογιστή (για τα έτη 3/4), μορφές παρουσίασης με Μέσα, δημοσιοποίηση σε homepage, cd, κασέτες πινακίδες διαγράμματα, υπολογιστής κλπ. (για τα έτη 5/6).

(Για το πεδίο «Διερεύνηση της γλώσσας και της χρήσης της γλώσσας» βλ. υποενότητα «γνώσεις για τη γλώσσα»)

B. Οι γλωσσοδιδασκτικοί λόγοι

Η μελέτη και ανάλυση των Εκπαιδευτικών Προδιαγραφών και του Προγράμματος Σπουδών για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση της Γερμανίας μας οδηγεί στη διαπίστωση ότι η μελέτη της γλώσσας γίνεται μέσα από μία ποικιλία κειμένων, αξιοποιώντας παιδαγωγικές αντιλήψεις που προέρχονται από τον κειμενοκεντρικό γλωσσοδιδασκτικό λόγο. Οι μαθητές πρέπει να αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά μιας ποικιλίας κειμενικών ειδών και να τα εφαρμόζουν κατά την παραγωγή των δικών τους κειμένων. Ας δούμε κάποια χαρακτηριστικά παραθέματα που πιστοποιούν την άποψη περί κειμενοκεντρικού γλωσσοδιδασκτικού λόγου: οι μαθητές πρέπει να

«διακρίνουν κειμενικά είδη και να κατονομάζουν διαφορετικά κειμενικά χαρακτηριστικά» (Π.Σ.: 21), «πειραματίζονται με τη γλώσσα και τροποποιούν κείμενα σύμφωνα με δοσμένα πρότυπα» (Π.Σ.: 20), «ξέρουν και διακρίνουν διαφορετικά είδη κειμένων» (Π.Σ.: 37), «συλλαμβάνουν τη δομή των κειμένων» (Π.Σ.: 37), «γνωρίζουν και διακρίνουν με σιγουριά ποικίλα κειμενικά είδη» (Π.Σ.: 42), «παίρνουν ιδέες για γράψιμο από κειμενικά πρότυπα και τις παραλλάζουν δημιουργικά» (Π.Σ.: 43), «αποφασίζουν μόνοι τους για κειμενικά κριτήρια, αξιολογούν κείμενα με βάση κριτήρια» (Π.Σ.: 44).

Κυρίαρχος λόγος είναι και ο επικοινωνιακός στη λειτουργική του προσέγγιση. Τόσο η ομιλία όσο και το γράψιμο στο γλωσσικό μάθημα, στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση της Γερμανίας, ενσωματώνονται σε επικοινωνιακές περιστάσεις. Αναφέρεται, για παράδειγμα, ότι οι μαθητές πρέπει «να διερευνούν τη σύνδεση των γλωσσικών μέσων με την αποτελεσματικότητα του λόγου» (Π.Σ.: 40), «να αφηγούνται σχετικά με θέματα και περιεχόμενα λαμβάνοντας υπόψη τους δέκτες και με αποτελεσματικότητα» (Π.Σ.: 22), «να απευθύνουν αιτήματα και προσκλήσεις σχετικές με την περίσταση και τους δέκτες» (Π.Σ.: 21). Δύο ακόμη παραθέματα που αναδεικνύουν την άποψη περί επικοινωνιακού λόγου είναι τα ακόλουθα:

«Η κατάκτηση του γραπτού λόγου είναι συνδεδεμένη με ποικίλες καταστάσεις ανάγνωσης και γραφής, στις οποίες οι μαθήτριες και οι μαθητές μαθαίνουν την επικοινωνιακή λειτουργία του γραπτού λόγου και διαμορφώνουν και εξελίσσουν ένα προσωπικό ενδιαφέρον για την ανάγνωση και τη γραφή» (Π.Σ.: 26).

«Η ομιλία και η γραφή είναι τότε μόνον επιτυχημένες, όταν μπορεί να εκφραστεί κανείς με ειρμό, με βάση το στόχο και προσανατολισμένος στην περίσταση και τους δέκτες. Από πραγματικές ή πλασματικές, αυθόρμητες ή καθοδηγούμενες καταστάσεις προκύπτουν γλωσσικές ασκήσεις προσανατολισμένες σε βιώματα και θέματα, οι οποίες αποτελούν αφορμή για αφηγήσεις, περιγραφές, αναφορές και επικλήσεις» (Π.Σ.: 27).

Μία ακόμα αντίληψη που διαπερνά το πρόγραμμα της Γερμανίας για το γλωσσικό μάθημα είναι ο λόγος της γραφής ως διαδικασίας, στο πλαίσιο όμως μιας επικοινωνιακής προσέγγισης. Χαρακτηριστικό είναι το παρακάτω απόσπασμα:

«Το γράψιμο είναι μια σύνθετη διαδικασία, η οποία – αντίθετα από την ομιλία – παρέχει δυνατότητες για αλλαγή και επεξεργασία του γραμμένου. Κατά την πορεία της εξέλιξής τους στο γράψιμο, οι μαθήτριες και οι μαθητές μαθαίνουν να έχουν κατά νου τα άτομα στα οποία απευθύνονται και να συγγράφουν και να ελέγχουν το προϊόν του γραψίματος από αυτήν την άποψη ως προς το περιεχόμενο και τη γλώσσα. Αντιμετωπίζουν τη διαδικασία του γραψίματος ολόενα και περισσότερο με βάση τους δέκτες και την περίσταση, ενώ αναπτύσσουν την ικανότητα για σχεδιασμό, διατύπωση και επεξεργασία. Για να γίνει κανείς μια καλή/ένας καλός συγγραφέας, πρέπει η/ο συγγραφέας να γίνει μια καλή αναγνώστρια/ ένας καλός αναγνώστης του δικού τη/του κειμένου. Στην ανάπτυξη αυτής της ικανότητας βοηθούν μορφές εργασίας που προσανατολίζονται προς τη διαδικασία, οι οποίες απαιτούν δραστηριότητες σχεδιασμού και επεξεργασίας» (Π.Σ.: 29).

Στο πρόγραμμα της Γερμανίας η γλώσσα, εκτός από εργαλείο επικοινωνίας (επικοινωνιακός λόγος), γίνεται αντιληπτή και ως μέρος της σημείωσης (λόγος των πολυγραμματισμών). Κατά την παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου, οι μαθητές δεν χρησιμοποιούν μόνο τη γλώσσα αλλά και άλλους σημειωτικούς πόρους. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, οι μαθητές αξιοποιούν τον ηλεκτρονικό υπολογιστή, το διαδίκτυο, στέλνουν ηλεκτρονικά μηνύματα και sms, δημιουργούν διαγράμματα, οπτικοακουστικές, μουσικο-αισθητικές και πολυμεσικές μορφές έκφρασης και, γενικότερα, αξιοποιούν διάφορα πολυτροπικά Μέσα.

Στο πρόγραμμα υπάρχουν επιδράσεις και από τον κριτικό λόγο. Η γλώσσα συνδέεται με την ικανότητα για κριτική ερμηνεία των κειμένων, για αξιολόγηση πληροφοριών και Μέσων ή αναστοχασμό, στοιχεία που μας οδηγούν στο λόγο του κριτικού γραμματισμού. Οι μαθητές καλούνται να διερευνήσουν διαφορετικές οπτικές για ένα ζήτημα και να εμπλακούν σε πρακτικές που φαίνεται να έχουν ως

στόχο την καλλιέργεια της κριτικής τους ικανότητας. Συγκεκριμένα, προτείνεται οι μαθητές:

- να λάβουν θέση απέναντι στο κείμενο και να το αξιολογήσουν κριτικά (Π.Σ.: 42),
- να επιλέξουν ανάμεσα σε διαφορετικά Μέσα (Π.Σ.: 22)
- να συγκρίνουν συνεισφορές από διαφορετικά Μέσα σε ένα θέμα (Π.Σ.: 33)
- να αναστοχαστούν πάνω στις εμπειρίες τους με τα Μέσα (Π.Σ.: 38)
- να αντιληφθούν τα συμφραζόμενα (Π.Σ.: 32)
- να αξιολογήσουν συνεισφορές άλλων (Π.Σ.: 41)
- να συγκρίνουν και να συνδέουν το περιεχόμενο των κειμένων με τη γνώση της καθημερινότητας (Π.Σ.: 37)
- να επιλέγουν οι ίδιοι τα κατάλληλα Μέσα (Π.Σ.: 43)
- να αναστοχάζονται την επιρροή μέσω της γλώσσας, π.χ. στα επίσημα Μέσα, στη γλώσσα της διαφήμισης, της εφημερίδας (Π.Σ.: 45)

Ένα πολύ ενδιαφέρον παράθεμα για την αξιοποίηση των Μέσων είναι και το ακόλουθο, όπου γίνεται λόγος για κριτικό στοχασμό στη χρήση και στα περιεχόμενα των Μέσων. Υπενθυμίζουμε ότι οι οι ΤΠΕ αποτελούν μέρος των Μέσων και δεν ταυτίζονται με αυτά:

«...υποδεικνύει στα παιδιά τον κριτικό στοχασμό πάνω στη χρήση και τα περιεχόμενα των Μέσων. Με τη χρήση των Μέσων τα παιδιά μαθαίνουν σημαντικές δυνατότητες διαμόρφωσης και παρουσίασης. Χρησιμοποιούν τα ψηφιακά Μέσα για την άντληση και την παρουσίαση πληροφοριών καθώς και για τη διαμόρφωση και την παρουσίαση των δικών τους προϊόντων» (Π.Σ.: 23)

Κλείνοντας την υποενότητα αυτή, θα αναφερθούμε και στο λόγο της διαπολιτισμικής αγωγής, στοιχεία του οποίου εντοπίσαμε στην πρόταση της Γερμανίας για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Παραθέτουμε το ενδεικτικό απόσπασμα (Π.Σ.: 24):

- «Τα γερμανικά ως δεύτερη γλώσσα: για πολλές μαθήτριες και μαθητές που δεν έχουν τα γερμανικά ως γλώσσα καταγωγής το σχολείο είναι το σημαντικότερο μέρος για να μάθουν τη δεύτερη γλώσσα. Η γλώσσα καταγωγής είναι ένας σημαντικός διαμεσολαβητής ανάμεσα στην οικογένεια και το σχολείο. Η αποδοχή και η παρουσία της στο μάθημα προάγουν την πρόσκτηση της δεύτερης γλώσσας. Οι ικανότητες που αποκτήθηκαν στις γλώσσες καταγωγής ενσωματώνονται, ώστε να υποστηρίξουν τις μαθήτριες και τους μαθητές στην εκμάθηση της γερμανικής γλώσσας. Οι πολυγλωσσικές εμπειρίες απαιτούν συγκεκριμένες μαθησιακές προσφορές για την εκμάθηση της γερμανικής γλώσσας.
- Πολυγλωσσία: Η γλωσσική ποικιλότητα στη ζωή των μαθητριών και μαθητών, η επαφή με ξένες γλώσσες και το μάθημα της ξένης γλώσσας μπορούν να ενταχτούν ποικιλοτρόπως στο μάθημα των γερμανικών προάγοντας τη σύγκριση των γλωσσών και την επέκταση της γνώσης. Η συλλογική διαπολιτισμική μάθηση στο μάθημα και τη σχολική ζωή είναι μια μαθησιακή ευκαιρία για όλους και προωθεί τη δημοκρατική μάθηση.
- Κάτω Γερμανική (Niederdeutsch): αποτελεί μέρος των πολιτιστικών αγαθών στη Βόρεια Γερμανία. Στη διαδικασία της εφαρμογής της ευρωπαϊκής χάρτας των τοπικών και των μειονοτικών γλωσσών πρέπει να δοθεί προσοχή στην κάτω γερμανική, για να οικοδομηθούν και να αναπτυχθούν περαιτέρω παραστάσεις της πολιτισμικής ταυτότητας. Για να δημιουργηθεί μια μαθησιακή κουλτούρα στο πνεύμα αυτό, είναι απαραίτητο να συνεννοηθούν οι σχολικές επιτροπές για τους ενδοσχολικούς στόχους και να καταλήξουν σε δεσμευτικές συμφωνίες.»

3.3 Γνώσεις για γλώσσα

Σε ένα πρόγραμμα σπουδών, όπως είναι αναμενόμενο, αναπλαισιώνονται γνώσεις για τη γλώσσα και γλωσσολογικές θεωρίες. Στο σημείο αυτό της ανάλυσης θα προσπαθήσουμε να ανιχνεύσουμε τις προτάσεις του προγράμματος σπουδών της Γερμανίας ως προς την επιδιωκόμενη καλλιέργεια της μεταγλώσσας στα παιδιά αλλά και τον τρόπο που οι ΤΠΕ συντελούν ενδεχομένως στην απόκτηση αυτής.

Σύμφωνα με τις Εκπαιδευτικές Προδιαγραφές, τα παιδιά πρέπει α) να διευρύνουν τη γλωσσική τους κατανόηση, β) να δουλεύουν με λέξεις, προτάσεις και κείμενα γ) να ανακαλύπτουν τις ομοιότητες και διαφορές των γλωσσών και δ) να γνωρίζουν και να χρησιμοποιούν βασικές γλωσσικές δομές και έννοιες (π.χ. ουσιαστικό, ρήμα, άρθρο, επίθετο, αντωνυμία, οικογένεια λέξεων, συλλαβή, σημεία στίξεως, κατηγορημα, είδος πρότασης κλπ.).

Στο δημοτικό γερμανικό σχολείο οι γραμματικές δομές της γλώσσας κατακτώνται μέσα από διαδικασίες που ωθούν στην αναγνώριση και συνειδητοποίηση των γραμματικών φαινομένων. Ο μαθησιακός αυτός δρόμος οδηγεί τα παιδιά από τους κανόνες και τις παρατηρήσεις στην κατανόηση και εφαρμογή της βασικής γνώσης του αντικειμένου (Π.Σ.: 30). Σε αυτό το πλαίσιο η ορολογία γίνεται κατανοητή ως βοήθεια στη συνεννόηση. Κατά την παραγωγή γραπτού λόγου ο τρόπος γραφής σύμφωνα με τους ήχους- και όχι ακόμη σύμφωνα με κανόνες- γίνεται αποδεκτός ανάλογα με το μαθησιακό επίπεδο των παιδιών, αλλά οι κηδεμόνες τους ενημερώνονται γι' αυτό (Π.Σ.: 26). Ενδιαφέρον ως προς το θέμα που συζητάμε είναι και το ακόλουθο απόσπασμα που αφορά το πεδίο του γραπτού λόγου:

«Κατά την κατάκτηση του γραπτού λόγου οι μαθήτριες και οι μαθητές επεκτείνουν τις παραστάσεις τους πάνω στη γλώσσα. Μαθαίνουν να χωρίζουν λέξεις σε φθόγγους, προσδιορίζουν τη θέση και την ακολουθία των φθόγγων σε λέξεις και συνδέουν τους φθόγγους με γράμματα. Μαθαίνουν να χωρίζουν τις λέξεις σε συλλαβές και άλλα συστατικά στοιχεία και να χρησιμοποιούν αυτές τις διακρίσεις ως βοηθήματα στην ανάγνωση και τη γραφή... Η γραφή η προσανατολισμένη στους ήχους αποτελεί ένα

βήμα ανάπτυξης και μια βασική στρατηγική ορθογραφίας για την ανάπτυξη της γραφής με βάση κανόνες. Οι μαθήτριες και οι μαθητές μαθαίνουν ορθογραφία μέσω της διαίρεσης των λέξεων σε φθόγγους (Lautieren) και το συχνό γράψιμο *δικών τους* λέξεων και κειμένων. Τακτικές δοκιμές γραφής αφήνουν να φανεί, αν οι μαθήτριες και οι μαθητές συλλαμβάνουν κατά τη διαίρεση των λέξεων ολοένα και ακριβέστερα τη δομή φθόγγων – γραμμάτων. Με συλλογές λέξεων και σε συνομιλίες ανακαλύπτονται ορθογραφικά φαινόμενα, δοκιμάζονται, ελέγχονται και εφαρμόζονται κανόνες» (Π.Σ.: 26).

Ειδικότερα για την κατάκτηση της ορθογραφίας ενδεικτικό είναι το παρακάτω απόσπασμα:

«Μέσω της πολύπλευρης επαφής με λέξεις και του αναστοχασμού πάνω σε τρόπους γραψίματος ανακαλύπτουν οι μαθήτριες και οι μαθητές χαρακτηριστικά φαινόμενα ορθογραφίας, αναγνωρίζουν δομές του γραπτού λόγου και εξάγουν από εκεί κανόνες και στρατηγικές για ορθή γραφή» (Π.Σ.: 29).

Το Πρόγραμμα Σπουδών της Γερμανίας επισημαίνει ότι όλες οι περιοχές του μαθήματος των γερμανικών προσφέρονται για αναστοχασμό πάνω στη γλώσσα, κατανόηση φαινομένων και διερεύνηση των λειτουργιών τους. Οι μαθητές χρησιμοποιούν δείγματα λόγου (Sprachproben) για τη διερεύνηση λέξεων, προτάσεων και κειμένων και μαθαίνουν διαδικασίες αναστοχασμού (Reflexion) πάνω στη γλώσσα (Π.Σ.: 18). Οι μαθητές αναστοχάζονται πάνω στις επιδράσεις των γλωσσικών τους χειρισμών με βάση κριτήρια (Π.Σ.: 17), γνωρίζουν κανόνες ομιλίας και ορθογραφίας, κατανοούν την ειδική ορολογία και αποκτούν γνώση για τη δομή της γλώσσας. Διερευνούν την ποικιλία και την αποτελεσματικότητα των γλωσσικών μέσων και στοχάζονται πάνω στη σημασία τους για τη συνεννόηση. Έρχονται σε επαφή με τη λειτουργία της γλώσσας και τη δόμησή της (Π.Σ.: 30). Επιπλέον, το Πρόγραμμα Σπουδών προβλέπει οι μαθητές να αντιληφθούν την εξέλιξη της γλώσσας, της γραφής και των ειδικών γλωσσών, να γνωρίζουν και να κατατάσσουν τις διαλέκτους, να αναστοχάζονται τη σημασία της πολυγλωσσίας και την επιρροή που ασκείται μέσω της γλώσσας (Π.Σ.: 45).

Στη συνέχεια παρατίθεται ένας κατάλογος που περιέχει τους όρους με τους οποίους εργάζονται οι μαθητές μέχρι το τέλος της φοίτησής τους στο δημοτικό σχολείο. Ο πίνακας μας δίνει μια καλή εικόνα για τη μεταγλώσσα με την οποία έρχονται σε επαφή τα παιδιά κατά τα κρίσιμα σχολικά χρόνια της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η μεταγλώσσα συνδέεται πάντα με τη λειτουργική χρήση της μεταγλωσσικής γνώσης στην παραγωγή και επεξεργασία λέξεων, προτάσεων και κειμένων.

λέξη	γράμμα, φθόγγος, απλός φθόγγος, φωνήεν*, σύνθετος φθόγγος, σύμφωνο*, φωνήεν με Umlaut, δίφθογγος* ²
	συλλαβή, πρόθημα, επίθημα οικογένεια λέξεων, ρίζα, δομικό συστατικό λέξης λεξικό πεδίο μέρος του λόγου
	ουσιαστικό: ενικός, πληθυντικός γένος* πτώση: ονομαστική, γενική, δοτική, αιτιατική
	ρήμα: βασική μορφή, απαρέμφατο*, μορφή κατά την κλίση, βοηθητικό ρήμα*, προσωπική μορφή* χρονικές μορφές: παρόν, ενεστώτας, παρελθόν, παρατατικός, παρακειμένος
	άρθρο, οριστικό, αόριστο άρθρο
	επίθετο: θετικός βαθμός, παραθετικά
	αντωνυμίες, αναφορικές αντωνυμίες*, κτητικές αντωνυμίες*, προσωπικές αντωνυμίες*, συνδετική λέξη, σύνδεσμος*
	βασική λέξη, προσδιοριστική λέξη

² Οι αστερίσκοι σχετίζονται μόνο με το εξατάξιο δημοτικό σχολείο

	άλλες λέξεις (όλες οι λέξεις που δεν καταχωρήθηκαν στις παραπάνω κατηγορίες ανήκουν εδώ)
πρόταση	σημεία στίξης: τελεία, κόμμα, ερωτηματικό, θαυμαστικό, άνω-κάτω τελεία
	είδος πρότασης: αποφαντική, ερωτηματική, επιφωνηματική
	δευτερεύουσα πρόταση*
	ευθύς λόγος, πρόταση υποστήριξης του ευθέως λόγου (Redebegleitsatz),
	υποκείμενο, αντικείμενο*
	προτασιακός πυρήνας, κατηγορημα*
κείμενο	συμπληρώματα: όρος πρότασης, μονολεκτικό, περιφραστικό συμπλήρωμα, επιθετικός προσδιορισμός*
	παρελθόν, παρόν, μέλλον (ως χρονικές βαθμίδες), μέλλοντας*
	τίτλος, αράδα, ενότητα, κεφάλαιο
	ομοιοκαταληξία, στίχος, στροφή
	βιβλίο: συγγραφέας, πίνακας περιεχομένων, κεφάλαιο, εκδοτικός οίκος, κείμενο στο εξώφυλλο*, κατάλογος όρων*, impressum

Οι ικανότητες που πρέπει να έχουν αποκτήσει οι μαθητές (αναφέρονται στο πεδίο «Διερεύνηση της γλώσσας και της χρήσης της γλώσσας») κατά τα έτη σπουδών 1/2, 3/4, 5/6 αφορούν την κατανόηση της δομής της γλώσσας, αλλά συνδέονται με τη σημασία και τη λειτουργία της. Σε ποιο χρονικό σημείο θα διερευνηθούν τα μεμονωμένα γραμματικά φαινόμενα, εξαρτάται από τη γλωσσική ανάπτυξη των μαθητών και είναι κάτι που αποφασίζεται με τη διαμόρφωση ενδοσχολικού σχεδίου εργασίας (βλέπε Παράρτημα).

Οι ικανότητες που πρέπει να αποκτήσουν οι μαθητές συνίστανται στα εξής:

Για έτη σπουδών 1/2 (Π.Σ.: 35)

- Να χρησιμοποιούν τις δυνατότητες του σχηματισμού λέξεων
- Να διακρίνουν μέρη του λόγου και χρονικές μορφές
- Να κατανοούν τη λειτουργία και τα επιτεύγματα των προτάσεων
- Να βάζουν σημεία στίξης

Για έτη σπουδών 3/4 (Π.Σ.: 40)

- Να χρησιμοποιούν δυνατότητες του σχηματισμού λέξεων
- Να εντοπίζουν τον προτασικό πυρήνα
- Να διακρίνουν μέρη του λόγου και χρονικές μορφές
- Να ξεχωρίζουν τις χρονικές μορφές από το χρόνο
- Να κατανοούν τη λειτουργία και τη χρήση των προτάσεων
- Να βάζουν σημεία στίξης

Για έτη σπουδών 5/6 (Π.Σ.: 45)

- Να αξιοποιούν τις δυνατότητες του σχηματισμού λέξεων
- Να διακρίνουν μέρη του λόγου και χρονικές μορφές
- Να κατανοούν τη λειτουργία και τη χρήση λέξεων, προτάσεων, όρων της πρότασης και προτασιακής δομής
- Να βάζουν σημεία στίξης

Ανακεφαλαιώνοντας, θα λέγαμε ότι οι γνώσεις για τη γλώσσα δεν αντιμετωπίζονται ως κάτι αυτόνομο και αποκομμένο, αλλά συνδέονται με το περιεχόμενο (Kontexte) και τη χρήση της γλώσσας σε συγκεκριμένες περιστάσεις επικοινωνίας. Σύνδεση ρητή με τις ΤΠΕ δεν γίνεται, πέρα από την επισήμανση για

κριτική χρήση των Μέσων γενικότερα και για αξιοποίηση της ορθογραφικής βοήθειας του υπολογιστή για την κατάκτηση της ορθογραφίας.

3.4 Διδακτικές πρακτικές και ταυτότητες

Σημαντικός παράγοντας για να γίνουν σε περισσότερο βάθος κατανοητά τα ζητήματα που απασχόλησαν την ανάλυση έως τώρα είναι η διερεύνηση των διδακτικών πρακτικών. Έτσι, στο σημείο αυτό της παρούσας μελέτης εξετάζεται πώς το περιεχόμενο της διδασκαλίας αναφορικά με τις επιδιωκόμενες γνώσεις, πραγματώνεται μέσα από συγκεκριμένες διδακτικές πρακτικές.

Ως προς τη διαμόρφωση του μαθήματος και την εμπλοκή σε διδακτικές πρακτικές το Πρόγραμμα διατρέχεται από τις παρακάτω αρχές:

-Σεβασμός στη διαφορετικότητα

Λαμβάνονται, δηλαδή, υπόψη οι διαφορές των παιδιών και αίρονται οι περιορισμοί των παραδοσιακών ρόλων (Π.Σ.: 7). Αυτό σε πρακτικό επίπεδο μεταφράζεται με την εξατομικευμένη μορφή μάθησης. Σε κάθε μαθήτριά και μαθητή (το Π.Σ. αναφέρεται πάντοτε και στα δύο γένη, αρσενικό και θηλυκό) δίνεται η ευκαιρία, μέσω διαφορετικών μαθησιακών προσφορών και χρόνων μάθησης, να φτάσει στις ικανότητες που ορίζονται από τις προδιαγραφές (Π.Σ.: 10). Χαρακτηριστικό είναι το ακόλουθο απόσπασμα:

«Η παιδαγωγική και εκπαιδευτική αποστολή του δημοτικού σχολείου αφορά μαθήτριες και μαθητές από όλες τις ομάδες και τις κοινωνικές τάξεις χωρίς διάκριση της καταγωγής τους, του φύλου, της εθνικότητας, της θρησκείας ή της οικονομικής τους κατάστασης. Το δημοτικό σχολείο είναι σταθμός και χώρος μάθησης για μαθήτριες και μαθητές με μεγάλη ετερογένεια...» (Π.Σ.: 7).

-Δυνατότητα για μάθηση συστηματική (systematisches Lernen) και ενταγμένη σε καταστάσεις (situiertes Lernen)

Οι γνώσεις πρέπει να είναι οργανωμένες ώστε να υποστηρίζεται η μελλοντική μάθηση. Αυτό γίνεται με μορφές οργάνωσης του μαθήματος που καθοδηγούν και

κινητοποιούν τα παιδιά. Οι μαθητές, πέρα από τις γνώσεις, πρέπει να μαθαίνουν και τα συμφραζόμενα χρήσης τους. Η μάθηση συνδέεται με περιεχόμενα, με συγκεκριμένα συγκείμενα και καταστάσεις. Για το λόγο αυτό λαμβάνονται υπόψη στο μάθημα τα ενδιαφέροντα, τα βιώματα και οι εμπειρίες των μαθητών. «Ενδείκνυται ανοιχτές μορφές μαθήματος, στις οποίες οι μαθήτριες και οι μαθητές μπορούν, μέσω πρακτικών ασκήσεων και σε περικείμενα κοντά στη ζωή να εφαρμόζουν αυτό που έμαθαν και να βιώνουν ότι αυτό που έμαθαν έχει νόημα» (Π.Σ.: 11).

- Ατμόσφαιρα ασφάλειας και χαράς της ζωής (Π.Σ.: 7), προσοχή, ανεκτικότητα και εξωστρέφεια (Π.Σ.: 7, 27) έχουν μεγάλη σημασία για τη μάθηση.

- Η επιτυχημένη μάθηση υποστηρίζεται με ποικιλία μορφών μαθήματος και δουλειάς με τις οποίες εξοικειώνονται οι μαθητές και στις οποίες μπορούν να μάθουν μόνοι ή μαζί με άλλους. Προάγεται η συνεργασία και γίνεται λόγος για τα θετικά στοιχεία της ομαδοσυνεργατικής μάθησης (Π.Σ.: 11). Συνεργασία αναπτύσσεται και μεταξύ σχολείου και σπιτιού.

-Το λάθος αντιμετωπίζεται ως μέρος της μαθησιακής διαδικασίας

-Συνδυασμός οδηγίας (Instruktion) και κατασκευής (Konstruktion)

Με την οδηγία οι μαθητές προσανατολίζονται προς συγκεκριμένους τρόπους μάθησης και σκέψης. Η κατασκευή στοχεύει στην αναγνώριση του γεγονότος ότι «η μάθηση είναι μια διαδικασία κατά την οποία οι μαθήτριες/ μαθητές αναπτύσσουν τα δικά τους κέντρα βάρους και ερμηνείες». Σύμφωνα με το πρόγραμμα σπουδών δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι τα περιεχόμενα της διδασκαλίας προσεγγίζονται το ίδιο από όλους, γιατί α) η μάθηση γίνεται κατανοητή ως μια δυναμική εξατομικευμένη διαδικασία, β) τα περιεχόμενα δεν μαθαίνονται όπως διδάσκονται, αλλά κατά τη μάθηση συμβαίνουν ατομικές διαφοροποιήσεις γ) η μάθηση επηρεάζεται από τα ενδιαφέροντα, την προηγούμενη γνώση και τις μαθησιακές στρατηγικές του ατόμου.

- Ασκήσεις της μορφής «problem solving»

-Δυνατότητα εποικοδομητικής μάθησης (kumulatives Lernen)

-Μάθημα συνδεδεμένο με το αντικείμενο, διεπιστημονικό (fachübergreifend) και διαθεματικό (fächerverbindend)

-Εισαγωγή των Μέσων

«Η αναστοχαστική και παραγωγική χρήση των Μέσων κάθε είδους στο μάθημα καθιστά τις μαθήτριες και τους μαθητές ικανούς να επιλέγουν στοιχεία από Μέσα ολοένα και πιο αυτόνομα, να μπορούν να διαμορφώνουν, να επεκτείνουν και να αξιολογούν κριτικά τις δικές τους συνεισφορές στα Μέσα. Τα Μέσα στο μάθημα είναι στα περισσότερα αντικείμενα εργαλεία μάθησης, αλλά σε μερικά αντικείμενα αποτελούν επιπλέον το ίδιο το μαθησιακό αντικείμενο. Διευκολύνουν την εισαγωγή της πραγματικότητας της ζωής των μαθητριών και μαθητών στη σχολική μάθηση. Η εισαγωγή του υπολογιστή και του ίντερνετ καθιστά δυνατές διαφοροποιημένες ή εξατομικευμένες μαθησιακές προσφορές. Επεκτείνει την ποικιλία των μαθησιακών μορφών στο μάθημα και επιπλέον αλλάζει το ρόλο των (αρσενικών και θηλυκών) δασκάλων, οι οποίοι πρέπει πλέον να δραστηριοποιηθούν ως σύμβουλοι μάθησης (Lernberaterinnen und Lernberater). Ιδιαίτερες εμπειρίες με τη διαδραστικότητα, την πλοήγηση σε υπερκείμενα και την αναπαραγωγικότητα των κειμένων συνεισφέρουν στην ανάπτυξη της μαθησιακής κουλτούρας» (Π.Σ.: 12)

-Χρόνος μαθήματος

Ένα ωρολόγιο πρόγραμμα με την κατανομή σε αυστηρά 45λεπτα συχνά δεν είναι δίκαιο όσον αφορά τις περιγραφόμενες απαιτήσεις μάθησης και διδασκαλίας. Για το λόγο αυτό μπορούν να αναπτύσσονται κάθε φορά συγκεκριμένες οργανωτικές λύσεις. Αυτές μπορούν να είναι, για παράδειγμα, η μάθηση σε στάδια (Stationen), η ενσωμάτωση εργαστηρίων, πρότζεκτ και ελεύθερης δουλειάς, η αξιοποίηση του πρωινού κύκλου ή των ωρών γευμάτων κλπ. Συνολικά ο σχολικός χρόνος πρέπει να κατανέμεται έτσι, ώστε να αξιοποιείται το 60% για τα δεσμευτικά περιεχόμενα και το 40% για προαιρετικά περιεχόμενα και εμβάθυνση, καθώς και για την ενίσχυση των ατομικών μαθησιακών διαδικασιών.

-Ολοκληρωμένο μάθημα

Όλες οι περιοχές του μαθήματος των γερμανικών προσφέρονται για αναστοχασμό πάνω στη γλώσσα, κατανόηση φαινομένων και διερεύνηση των λειτουργιών τους.

-Κοινωνικά περικείμενα

Εργαζόμενοι ατομικά ή ομαδικά οι μαθητές επεξεργάζονται ασκήσεις που εκκινούν από προβλήματα. Μοιράζονται τρόπους μάθησης κι επίλυσης του προβλήματος, έρχονται σε επαφή και χρησιμοποιούν κανόνες και λύσεις για μια δημοκρατική συμβίωση.

-Αυτοελεγχόμενη μάθηση

Είναι απαραίτητη η ύπαρξη ενός περιβάλλοντος μάθησης που προκαλεί το ενδιαφέρον των παιδιών και τα υποστηρίζει ώστε να ελέγχουν και να οργανώνουν αυτόνομα τις δικές τους διαδικασίες μάθησης. Σημαντικός ως προς αυτό και ο ρόλος της αυτοαξιολόγησης.

Στο Πρόγραμμα Σπουδών δεν προτείνονται ασκήσεις, ώστε να σχηματίσουμε μία πιο σαφή εικόνα για το είδος των διδακτικών πρακτικών. Οι Εκπαιδευτικές Προδιαγραφές μας παρέχουν κάποια ενδεικτικά παραδείγματα τα οποία όμως δεν καλύπτουν αναλογικά τα τέσσερα πεδία του γλωσσικού μαθήματος. Οι ασκήσεις που προτείνονται ρίχνουν το κέντρο βάρους στο γραπτό λόγο. Κάποιες από αυτές σχετίζονται με δύο ή περισσότερα πεδία και με τη λογική αυτή αποτελούν ολοκληρωμένα παραδείγματα. Τα παραδείγματα ασκήσεων ακολουθούν το εξής σχήμα:

- Τίτλος άσκησης
- Κέντρο βάρους
- Συσχετισμός με τις εκπαιδευτικές προδιαγραφές

- Αφόρμηση (κείμενο, περιγραφή περίσταση κλπ., διευκρινίσεις αν χρειάζεται)
- Ασκήσεις (συνήθως δομημένες και κλειστού τύπου – στο τέλος σημειώνεται σε παρένθεση ο τομέας απαιτήσεων (ΤΑ) στον οποίο ανταποκρίνονται, βλ. παρακάτω)
- Παρατηρήσεις στις ασκήσεις
- Αναμενόμενες επιδόσεις (περιγραφή των δεξιοτήτων και των γνώσεων που πρέπει να έχουν τα παιδιά για να αντιμετωπίσουν επαρκώς τις ασκήσεις)

Μόνο σε ένα παράδειγμα (Ε.Π.: 54-58) αναφέρεται ενδεχόμενη αξιοποίηση των ΤΠΕ: «να χρησιμοποιούν τον ηλεκτρονικό υπολογιστή, αν υπάρχει, για το γράψιμο και τη διαμόρφωση του κειμένου». Επίσης, στο πλαίσιο μίας άσκησης (Ε.Π.: 52-54) χρησιμοποιείται πολυτροπικό κείμενο αλλά απλώς ως ορθογραφική άσκηση (βλ. Παράρτημα). Έτσι, αν και προβλέπεται εισαγωγή Μέσων, όπως είδαμε παραπάνω, και στο πρόγραμμα σπουδών γίνεται συγκεκριμένη αναφορά σε διαδραστικότητα και πλοήγηση σε υπερκείμενα (Π.Σ.: 12), στις ασκήσεις των εκπαιδευτικών προδιαγραφών αυτό δεν γίνεται φανερό.

Όλα όσα αναφέρθηκαν έως αυτό το σημείο της μελέτης μας οδηγούν στις παρακάτω διαπιστώσεις. Αναφορικά με το λόγο των εκπαιδευτικών: προϋποτίθενται λόγοι εκπαιδευτικών ικανών να μεταδώσουν ένα σύνολο γνώσεων στους μαθητές. Οι γνώσεις αυτές αφορούν τον κόσμο αλλά και το ίδιο το διδακτικό αντικείμενο, τη γλώσσα, τόσο τη δομή όσο και τη χρήση της σε συγκεκριμένες περιστάσεις επικοινωνίας. Το Πρόγραμμα αφήνει στον εκπαιδευτικό μεγάλα περιθώρια για πρωτοβουλία και ενεργή δράση, καθώς του παρέχει απλώς τις κατευθυντήριες για να κινηθεί και να διαμορφώσει τις διδακτικές πρακτικές του, σε συνεργασία με τους άλλους συναδέλφους του στο σχολείο. Αναφορικά με την ταυτότητα των μαθητών: προϋποτίθενται λόγοι μαθητών που βρίσκονται στο επίκεντρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας, αναπτύσσουν την προσωπικότητά τους, αποκτούν γνώσεις για τη δομή

και λειτουργία της γλώσσας, χρησιμοποιούν ποικίλα Μέσα, συνεργάζονται, θέτουν στόχους, οδηγούνται σε αυτοαξιολόγηση και παρακολουθούν την πρόοδό τους (βλ. και υποενότητα «Αξιολόγηση»), μαθαίνουν να μαθαίνουν.

3.5 Αξιολόγηση

Ο χαρακτήρας των Εκπαιδευτικών Προδιαγραφών αποκλείει την εκτενή αναφορά σε οποιαδήποτε μορφή αξιολόγησης. Γίνεται μόνο λόγος για την αξιολόγηση των απαιτήσεων που τίθενται στα παραδείγματα ασκήσεων. Η αξιολόγηση αυτή αφορά τρεις τομείς απαιτήσεων (Ε.Π.: 17):

Τομέας απαιτήσεων «απόδοση» (ΤΑ Ι)

Σε αυτόν τον τομέα απαιτήσεων αναπαράγουν οι μαθήτριες και οι μαθητές γνωστές πληροφορίες και χρησιμοποιούν βασικές διαδικασίες και ρουτίνες.

Τομέας απαιτήσεων «παραγωγή συμφραζομένων» (ΤΑ ΙΙ)

Σε αυτόν τον τομέα απαιτήσεων επεξεργάζονται οι μαθήτριες και οι μαθητές γνωστές περιστάσεις, χρησιμοποιώντας και συνδέοντας μεταξύ τους γνώση που έχουν κερδίσει και γνωστές μεθόδους.

Τομέας απαιτήσεων «αναστοχασμός και αξιολόγηση» (ΤΑ ΙΙΙ)

Σε αυτόν τον τομέα απαιτήσεων επεξεργάζονται οι μαθήτριες και οι μαθητές καινούργιες γι' αυτούς προβληματικές, που απαιτούν δικές τους αξιολογήσεις και προτάσεις για λύση.

Η αξιολόγηση ουσιαστικά επαφίεται στα ειδικότερα προγράμματα σπουδών και στο κάθε σχολείο. Όσον αφορά την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, δεν υπάρχει υποχρεωτική εξέταση στο τέλος της. Ωστόσο, στο πρόγραμμα σπουδών γίνεται λόγος για τη γενικότερη συμβολή της αξιολόγησης. Σύμφωνα με το Πρόγραμμα, η ενδοσχολική αξιολόγηση εξυπηρετεί το σχεδιασμό και τη βελτίωση του μαθήματος, είναι στενά συνδεδεμένη με τους ποιοτικούς στόχους που θέτει κάθε σχολείο, καθώς

και με τις εθνικές εκπαιδευτικές προδιαγραφές. Λειτουργεί ανατροφοδοτικά όσον αφορά την επίτευξη των στόχων και των απαιτήσεων που θέτουν τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών, καθιστά απτά και συζητήσιμα τα αποτελέσματα των προσπαθειών του σχολείου και δημιουργεί τη βάση για το σχεδιασμό περαιτέρω βημάτων εξέλιξης του σχολείου.

Το κάθε σχολείο έχει καθήκον να θεσπίσει κριτήρια που θα του παρέχουν στοιχεία για την εκτίμηση της μαθησιακής κατάστασης και εξέλιξης των παιδιών. Τα κριτήρια αυτά, τα οποία προκύπτουν από το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών, από τις προδιαγραφές, καθώς και από αποφάσεις των διοικητικών αρχών, πρέπει να είναι σαφή σε όλους τους συμμετέχοντες και να αφορούν τόσο τις διαδικασίες όσο και τα προϊόντα της σχολικής μάθησης. Σχετικά με την τεκμηρίωση της αξιολόγησης χρησιμοποιούνται οι παραδοσιακές μέθοδοι του προφορικού και γραπτού ελέγχου που πρέπει να συμπληρώνονται από περαιτέρω εργαλεία, όπως διαγράμματα παρατηρήσεων, ημερολόγια μάθησης, συνεντεύξεις, ερωτηματολόγια, πορτφόλιο. Προβλέπεται, επίσης, ο μαθητής να παρακολουθεί τη μάθησή του και να αξιολογεί την πρόοδο αυτής (αυτοαξιολόγηση).

-Σημασία της αξιολόγησης για τους μαθητές

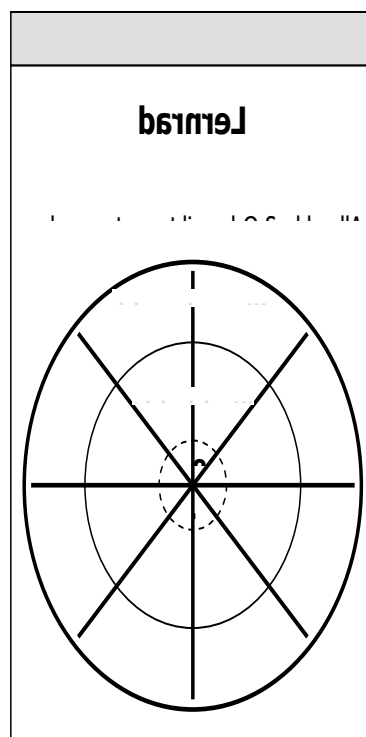
Οι μαθητές παίρνουν τακτική ανατροφοδότηση για τη μαθησιακή τους πορεία. Συμμετέχουν σε συζητήσεις και αναπτύσσουν την ικανότητα να αντιμετωπίζουν εποικοδομητικά την ανατροφοδότηση που λαμβάνουν για τη μαθησιακή τους κατάσταση και τις επιδόσεις τους. Μέσω της αξιολόγησης από άλλους αποκτούν ευκαιρίες να αξιολογούν οι ίδιοι τη δική τους μάθηση, επεκτείνουν δηλαδή την ικανότητά τους για αυτοαξιολόγηση. Προς την κατεύθυνση αυτή χρησιμοποιούν μέσα όπως η αναγνωστική ταυτότητα όπου σημειώνει ο μαθητής τα βήματα της αναγνωστικής του προόδου (Lesepass), τη μαθησιακή αράχνη (Lernspirne), τη μαθησιακή ρόδα (Lernrad) κλπ. Με τέτοιους τρόπους τα παιδιά του δημοτικού

μαθαίνουν να συνειδητοποιούν το μαθησιακό τους επίπεδο, να το τεκμηριώνουν και να συζητούν με άλλους γι' αυτό.

Μαθησιακή αράχνη

Ο μαθητής βάζει μία κουκίδα στον κύκλο και όσο πιο κοντά είναι στο κέντρο τόσο καλύτερα θεωρεί ότι γνωρίζει το θέμα.

Μαθησιακή ρόδα

Κάθε φέτα αντιστοιχεί σε μια ώρα μαθήματος, μέσα στον κύκλο ο μαθητής γράφει τι δεν κατάλαβε και έξω τι και ποιον χρειάζεται για να καταλάβει.

-Σημασία της αξιολόγησης για τους γονείς/κηδεμόνες

Οι κηδεμόνες ενημερώνονται για τη μαθησιακή ανάπτυξη του παιδιού τους.

-Σημασία της αξιολόγησης για τους εκπαιδευτικούς και πεδία αξιολόγησης

Οι εκπαιδευτικοί αποκτούν σημαντικές πληροφορίες για το σχεδιασμό και την υλοποίηση του μαθήματος. Οι πληροφορίες αυτές αφορούν και τα τέσσερα πεδία του μαθήματος των γερμανικών. Λαμβάνονται, δηλαδή, υπόψη όλες οι προφορικές, γραπτές και πρακτικές επιδόσεις από όλα τα πεδία καθηκόντων του μαθήματος των γερμανικών. Επίσης, λαμβάνονται υπόψη οι μαθησιακές αφετηρίες, η προηγούμενη γνώση, τα ενδιαφέροντα και τα κίνητρα των παιδιών. Ακόμη, τα βήματα προς το αποτέλεσμα, οι σχεδιασμοί, οι επεξεργασίες, οι διορθώσεις και οι παρουσιάσεις.

Για τη διαπίστωση και την αξιολόγηση των προφορικών επιδόσεων (πεδίο «Ομιλία και ακρόαση») λαμβάνονται υπόψη: «η ομιλία σε ποικίλες περιστάσεις, η προετοιμασία συνεισφορών ομιλίας, σημειώματα με βασικά σημεία, σχεδιασμός συνομιλιακών καταστάσεων, η συμμετοχή στο σκηνικό παιχνίδι, συζητήσεις με επιχειρήματα υπέρ και κατά μιας άποψης και μορφές παρουσιάσης» (Π.Σ.: 47).

Η αξιολόγηση των επιδόσεων στη γραφή (πεδίο «Γραφή – συγγραφή κειμένων/ορθή γραφή») δεν προσανατολίζεται μόνο στο αποτέλεσμα, αλλά περιλαμβάνει και όλη τη διαδικασία γραψίματος: «Οι μαθήτριες και οι μαθητές συζητούν για τα ενδιαφέροντα και τα προβλήματά τους στο γράψιμο, σχεδιάζουν κείμενα, συγγράφουν κείμενα, εφαρμόζουν βοήθειες επεξεργασίας, αναλαμβάνουν διορθώσεις και παρουσιάζουν τα δικά τους κείμενα. Στην αξιολόγηση των ορθογραφικών επιδόσεων είναι απαραίτητη η αξιοποίηση των τρόπων γραφής και η παρατήρηση και αναγνώριση της εξέλιξης στο γράψιμο μέσω της/ του εκπαιδευτικού.

Ορθογραφικές στρατηγικές, τεχνικές δουλειάς και διαδικασίες επεξεργασίας αποτελούν επίσης συστατικό της διαπίστωσης και αξιολόγησης των επιδόσεων. Λαμβάνονται επίσης υπόψη οι δεξιότητες να συνδιαμορφώνουν/συζητούν κείμενα με άλλους και να τα παρουσιάζουν» (Π.Σ.: 47).

Οι αναγνωστικές επιδόσεις (πεδίο «*Ανάγνωση – επαφή με κείμενα και Μέσα*»), περιλαμβάνουν πέρα από την αξιοποίηση του κειμένου και τις βασικές αναγνωστικές δεξιότητες. «*Η επικοινωνία πάνω στο περιεχόμενο και την αποτελεσματικότητα του κειμένου αποτελεί μια σημαντική αναγνωστική επίδοση. Χρηστικές και παραγωγικές μορφές της επαφής με κείμενα και Μέσα όπως το αναγνωστικό ημερολόγιο, το τετράδιο υποστήριξης της ανάγνωσης (Lesebegleitheft), χάρτες παρουσίασης, μαθητική εφημερίδα, υπολογιστής, περιλαμβάνονται επίσης μαζί με την εστίαση στις επιδόσεις που έχουν να κάνουν με το περιεχόμενο και τη φωναχτή ανάγνωση*» (Π.Σ.: 47).

Στο πεδίο «*Διερεύνηση της γλώσσας και της χρήσης της*» πρέπει να διαπιστωθεί και να αξιολογηθεί σε ποιο βαθμό τα παιδιά έχουν αποκτήσει γνώση για το γλωσσικό σύστημα και πώς χρησιμοποιούν τη γνώση αυτή.

4. Συζήτηση και συμπεράσματα

4.1 Γενικές διαπιστώσεις

Οι Εκπαιδευτικές Προδιαγραφές και το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για το γλωσσικό μάθημα στο δημοτικό σχολείο κινούνται γύρω από τους άξονες «Ομιλία και ακρόαση», «Ανάγνωση-επαφή με κείμενα και Μέσα», «Γραφή-συγγραφή κειμένων/ορθή γραφή», «Διερεύνηση της γλώσσας και της χρήσης της». Η ύπαρξη χωριστών κατηγοριών για την καλλιέργεια ικανοτήτων στη γλώσσα, αρχικά μας πηγαίνει στον παραδοσιακό λόγο. Ωστόσο το πρόγραμμα ξεκαθαρίζει ότι οι κατηγορίες αυτές συνδέονται μεταξύ τους, καθώς και ότι οι μαθητές κατακτούν ικανότητες και των τεσσάρων αυτών κατηγοριών, συνειδητοποιώντας έτσι τη δομή της γλώσσας μέσα από τη χρήση της σε επικοινωνιακά πλαίσια, στοιχείο που οδηγεί στην ύπαρξη επικοινωνιακού λόγου. Η εστίαση στην επικοινωνιακή – λειτουργική χρήση της γλώσσας συνδυάζεται, όπως είδαμε, με την εμπλοκή των μαθητών σε διδακτικές πρακτικές που στοχεύουν στην απόκτηση κριτικής επίγνωσης (κριτικός λόγος): τα παιδιά κατά την ενασχόλησή τους με διαθεματικά-διεπιστημονικά ζητήματα καλούνται να διερευνήσουν την επιρροή που ασκείται μέσω της γλώσσας (π.χ. γλώσσα της διαφήμισης), αλλά και τις διαφορές που συνεπάγεται η χρήση διαφορετικών μέσων. Έρχονται σε επαφή με ποικίλα κείμενα (κειμενοκεντρικός λόγος) και διαφορετικά Μέσα, έντυπα και ηλεκτρονικά, μιλούν και γράφουν (λόγος της γραφής ως διαδικασία) έχοντας επικοινωνιακό στόχο (επικοινωνιακός λόγος), ερευνούν και συλλέγουν πληροφορίες, χρησιμοποιώντας και άλλους σημειωτικούς πόρους πέραν της γλώσσας (πολυτροπικότητα-λόγος των πολυγραμματισμών).

4.2 Διαπιστώσεις σχετικά με την αξιοποίηση των ΤΠΕ

Όπως αναφέρθηκε ήδη, το Πρόγραμμα Σπουδών κάνει λόγο γενικότερα για Μέσα (Medien) και όχι συγκεκριμένα για νέες τεχνολογίες ή ΤΠΕ (NT ή ΙΚΤ). Ο υπολογιστής, επομένως, τοποθετείται στο πρόγραμμα σπουδών μαζί με τον πίνακα, το πλακάτ, τις διαφάνειες και τα υπόλοιπα μέσα. Βέβαια σε ορισμένα σημεία γίνεται ρητή αναφορά σε ψηφιακά μέσα (digitale Medien), ηλεκτρονικά μέσα, υπολογιστή,

διαδίκτυο και emails. Στην παρούσα έρευνα οι ρητές αυτές αναφορές παρουσιάστηκαν, παράλληλα όμως προσπαθήσαμε να αναδείξουμε τι προβλέπει το πρόγραμμα γενικότερα για την αξιοποίηση των Μέσων, καθώς σε αυτά εντάσσεται και το αντικείμενο μελέτης μας, οι ΤΠΕ.

Στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση της Γερμανίας τα Μέσα, όπως είδαμε, χρησιμοποιούνται ως παιδαγωγικό εργαλείο για την απόκτηση γνώσεων και ικανοτήτων, αλλά ταυτόχρονα αποτελούν και πεδίο του κόσμου που πρέπει να διερευνηθεί. Οι μαθητές καλούνται να αξιοποιήσουν ποικίλα Μέσα, προκειμένου να αναζητήσουν πληροφορίες για τα διάφορα θέματα που πραγματεύονται ή για να παρουσιάσουν τις πληροφορίες που συνέλεξαν ή ακόμη και τα δικά τους προϊόντα γραφής. Χρησιμοποιούν τα Μέσα για να διαβάσουν, να γράψουν, να παρουσιάσουν και να επικοινωνήσουν (emails), ως μέσα δηλαδή πρακτικής γραμματισμού. Προσεγγίζουν μάλιστα το ίδιο θέμα μέσα από διαφορετικά Μέσα, έντυπα και ψηφιακά. Η σύγκριση συνεισφορών από διαφορετικά Μέσα σε ένα θέμα στοχεύει να μάθουν τα παιδιά πώς λειτουργούν τα διάφορα Μέσα και να είναι σε θέση να αξιολογούν κριτικά τις προσφορές του κάθε Μέσου. Το Πρόγραμμα Σπουδών καλεί τους δασκάλους να αναγνωρίζουν τις προηγούμενες γνώσεις και εμπειρίες που έχουν τα παιδιά με τα Μέσα και να τις αξιοποιούν στο μέγιστο βαθμό.

Ακολουθώντας τη μεταφορά των τριών ομόκεντρων κύκλων ως προς τη γλωσσοδιδασκτική αξιοποίηση των ΤΠΕ θα λέγαμε πως οι παραπάνω θεωρήσεις υπάγονται κυρίως στον πρώτο και δεύτερο κύκλο. Ο πρώτος εσωτερικός κύκλος σχετίζεται με αναζητήσεις που προσανατολίζονται στην αξιοποίηση των ΤΠΕ ως μέσων που θα συνεισφέρουν στην αποτελεσματικότερη διδασκαλία της γλώσσας. Ο δεύτερος εσωτερικός ομόκεντρος κύκλος αντιμετωπίζει τις ΤΠΕ ως μέσα πρακτικής γραμματισμού. Στον τρίτο κύκλο, που προσεγγίζει τις ΤΠΕ πιο υποψιασμένα και με κριτική ματιά ως μέρος του ευρύτερου κοινωνικού και πολιτικού πλαισίου, μπορούμε να εντάξουμε την πρόθεση του προγράμματος οι μαθητές να εμπλέκονται σε πρακτικές με διάφορα Μέσα και να στέκονται κριτικά απέναντι τους, να στοχάζονται πάνω στα διαφορετικά Μέσα και τις λειτουργίες που επιτελούν. Ωστόσο, επειδή είναι

λιγοστές οι ρητές αναφορές στις ΤΠΕ, αυτό δημιουργεί την αίσθηση ότι δεν αποτελούν ξεκάθαρο στόχο του προγράμματος. Τέλος, εντάσσοντας τις ΤΠΕ στη γενική κατηγορία των Μέσων, θα μπορούσε κάποιος να αναρωτηθεί αν δεν γίνεται αντιληπτή από το πρόγραμμα η ιδιαιτερότητά τους.

Συνοπτικός πίνακας συμπερασμάτων

Στον παρακάτω πίνακα αποτυπώνουμε συνοπτικά τις προτάσεις των εκπαιδευτικών προδιαγραφών και του προγράμματος σπουδών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης αναφορικά με την διδασκαλία της γλώσσας και την αξιοποίηση των ΤΠΕ.

Γερμανία (Βερολίνο) Πρωτοβάθμια εκπαίδευση	«Γλωσσικό μάθημα»	ΤΠΕ
Γνώσεις για τον κόσμο, στάσεις, αξίες, πρότυπα	-διαθεματική προσέγγιση της γνώσης -σύνδεση με προϋπάρχουσες γνώσεις -ανάπτυξη ικανότητας χειρισμού (γνωστική, μεθοδολογική, κοινωνική και προσωπική ικανότητα) για ενεργή συμμετοχή στη σχολική και εξωσχολική ζωή και καλλιέργεια αυτόβουλης μάθησης	-εργαλείο μάθησης -μέσο για να ερευνήσουν τον κόσμο
Γνώσεις για τη γλώσσα	-μεταγλώσσα για τη λέξη, την πρόταση, το κείμενο -γνώσεις για τη δομή της γλώσσας αλλά σε συνάρτηση με τη χρήση	-αξιοποίηση της ορθογραφικής βοήθειας του υπολογιστή -συνειδητοποίηση της γλώσσας των Μέσων και της επιρροής που ασκεί
Σημείωση / γλώσσα	Η γλώσσα μέσα από 4 τομείς: -ομιλία και ακρόαση -γραφή -ανάγνωση-επαφή με κείμενα και Μέσα -διερεύνηση της γλώσσας και της χρήσης της γλώσσας -Η γλώσσα ως μέρος της σημείωσης/πολυτροπικότητα -Γλώσσα και διαπολιτισμικότητα/πολυγλωσσία	-παιδαγωγική διάσταση στην αξιοποίηση των ΤΠΕ -οι ΤΠΕ μέσο πρακτικής γραμματισμού -αξιοποίηση για τη μελέτη του ίδιου του διδακτικού αντικειμένου -αξιοποίηση για αναζήτηση πληροφοριών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

<p>Διδακτικές</p> <p>Πρακτικές,</p> <p>χώρος και χρόνος,</p> <p>θεωρίες μάθησης</p>	<ul style="list-style-type: none"> - σεβασμός στη διαφορετικότητα -μάθηση συστηματική και ενταγμένη σε καταστάσεις -ατμόσφαιρα ασφάλειας και χαράς της ζωής -το λάθος ως μέρος της μαθησιακής διαδικασίας -συνδυασμός οδηγίας και κατασκευής -ασκήσεις της μορφής «problem solving» -δυνατότητα επικοινωνιακής μάθησης -μάθημα συνδεδεμένο με το αντικείμενο, διεπιστημονικό και διαθεματικό -εισαγωγή των Μέσων -ολοκληρωμένο μάθημα -κοινωνικά περιεχόμενα 	<ul style="list-style-type: none"> -εργαλείο μάθησης -μέσο για να ερευνηθούν τον κόσμο -παιδαγωγική διάσταση στην αξιοποίηση των ΤΠΕ -οι ΤΠΕ μέσο πρακτικής γραμματισμού

	<ul style="list-style-type: none"> -αυτοελεγχόμενη μάθηση -ποικίλες οργανωτικές λύσεις ως προς το χρόνο 	
Ταυτότητες μαθητών και διδασκόντων	<ul style="list-style-type: none"> -μαθητής: αποκτά γνώσεις για τη δομή και τη λειτουργία της γλώσσας, χρησιμοποιεί Μέσα, αναπτύσσει την προσωπικότητά του, συνεργάζεται και αυτοαξιολογείται -δάσκαλος: ενεργός, με πρωτοβουλίες, συνεργάζεται με άλλους συναδέλφους, μεταδίδει γνώσεις για τη γλώσσα και τον κόσμο 	<ul style="list-style-type: none"> -όπως και τα άλλα Μέσα, συνεισφέρουν στη συγκρότηση αυτού του Λόγου των μαθητών
Αξιολόγηση	<ul style="list-style-type: none"> - δεν υπάρχει υποχρεωτική εξέταση στο τέλος της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης -αναφορά στη σημασία της ενδοσχολικής αξιολόγησης 	
Γλωσσοδιδασκτικοί λόγοι	<ul style="list-style-type: none"> -κειμενοκεντρική προσέγγιση -επικοινωνιακή προσέγγιση -το γράψιμο ως διαδικασία -κριτικός λόγος -πολυγραμματισμοί (πολυτροπικότητα) -διαπολιτισμική αγωγή 	
Παρατηρήσεις / ιδιαιτερότητες	<ul style="list-style-type: none"> -ύπαρξη Εκπαιδευτικών Προδιαγραφών -σημαντικός ο ρόλος του κάθε σχολείου στο Π.Σ. 	

Παράρτημα

(Π.Σ.: 48)

Κατανόηση της δομής της γλώσσας

Στοιχεία για την ανάπτυξη ενός ενδοσχολικού σχεδίου εργασίας

έτη σπουδών 1 και 2	έτη σπουδών 3 και 4	έτη σπουδών 5 και 6
<i>Μέρη του λόγου</i>		
αξιοποίηση της λειτουργίας και των χαρακτηριστικών των ουσιαστικών		
	να ξεχωρίζουν τις τέσσερις πτώσεις των ουσιαστικών	
να γνωρίζουν τα άρθρα		
ενικός/πληθυντικός		
αξιοποίηση της λειτουργίας και των χαρακτηριστικών των ρημάτων		
	να σχηματίζουν και να ξεχωρίζουν βασικές και προσωπικές μορφές	
	να αναγνωρίζουν το ρήμα ως φορέα των χρονικών μορφών	
	να ξεχωρίζουν τις χρονικές μορφές: Ενεστώτας, παρατατικός, Παρακείμενος, Μέλλοντας	
	να ξεχωρίζουν τις χρονικές μορφές από το χρόνο/ χρονικές βαθμίδες (παρελθόν, παρόν, μέλλον)	
αξιοποίηση της λειτουργίας και των χαρακτηριστικών των επιθέτων		
	να σχηματίζουν παραθετικά και να διατυπώνουν συγκρίσεις	
	να γνωρίζουν τα ανώμαλα παραθετικά	
αξιοποίηση της λειτουργίας και των χαρακτηριστικών των αντωνυμιών		
	να ξεχωρίζουν τις προσωπικές αντωνυμίες	

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

αξιοποίηση της λειτουργίας και των χαρακτηριστικών των προθέσεων	
Σχηματισμός λέξεων	
να καταλαβαίνουν τα όρια των λέξεων	
να χωρίζουν λέξεις σε συλλαβές	
να σχηματίζουν οικογένειες λέξεων	
	να διαπιστώνουν προθήματα και επιθήματα
να διακρίνουν και να σχηματίζουν σύνθετες λέξεις	
	να καταλαβαίνουν τη ριζική λέξη και το λέξημα
	να αναγνωρίζουν και να σχηματίζουν παράγωγα
	να αναγνωρίζουν τα συνθετικά σε σύνθετες λέξεις
Είδη προτάσεων/ όροι πρότασης	
να αναγνωρίζουν και να προσέχουν τα όρια της πρότασης	
να αναγνωρίζουν τις ερωτηματικές, τις αποφαντικές και τις επιφωνηματικές προτάσεις και να βάζουν τα σημεία στίξης στο τέλος της πρότασης	
	να προσέχουν τις προτάσεις υποστήριξης του ευθέως λόγου (Redebegleitsatz), τον ευθύ λόγο (wörtliche Rede), να βάζουν τα σημεία στίξης στον ευθύ λόγο
	να βάζουν κόμμα στις απαριθμήσεις/παρατάξεις
να αλλάζουν τη σειρά των όρων της πρότασης	
	να καταλαβαίνουν τον προτασιακό πυρήνα (υποκείμενο, κατηγορημα)
	να συμπληρώνουν τα αντικείμενα σε προτάσεις
	να καταλαβαίνουν τα αντικείμενα
	να συμπληρώνουν προτάσεις με επιθετικούς προσδιορισμούς

(Ε.Π.: 52-54)

9^ο παράδειγμα: ανακατασκευή και σωστή αντιγραφή ενός κειμένου

Κέντρα βάρους: Ανάγνωση· Ορθογραφία· διερεύνηση της γλώσσας και της χρήσης της

Σχέση με τις προδιαγραφές:

- Να γράφουν σύμφωνα με τη νόρμα λέξεις στις οποίες έχουν εξασκηθεί και που είναι ορθογραφικά σημαντικές,
- Να αξιοποιούν ορθογραφικές στρατηγικές...
- Να προσέχουν τη θέση των σημείων στίξης...
- Να εφαρμόζουν ορθογραφικές βοήθειες,
- Να ελέγχουν κείμενα...
- Να διαβάζουν προσεκτικά κείμενα,
- Σε περιπτώσεις δυσκολίας στην κατανόηση να εφαρμόζουν βοήθειες κατανόησης:..., να αναζητούν λέξεις (στο λεξικό), να κατατέμνουν τα κείμενα,
- Να χρησιμοποιούν ορθογραφικές λειτουργίες: αλλαγή σειράς των λέξεων, ...

Το παράδειγμα εξάσκησης απαιτεί την μελετημένη ανακατασκευή και συμπλήρωση ενός «κατεστραμμένου» κειμένου καθώς και την ορθογραφημένη του αντιγραφή.

Αποτελεί ένα σύνθετο παράδειγμα άσκησης με ολοκληρωμένες επιμέρους ασκήσεις.

Άσκηση:

Οργάνωσε το κείμενο σε μια ιστορία με νόημα και γράψε το για μια ορθογραφική άσκηση σε δύοσεις.

ΣΤΟ ΚΟΛΥΜΒΗΤΗΡΙΟ

ΣΗΜΕΡΑ ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ ΗΛΙΟΛΟΥΣΤΗ ΜΕΡΑ.

ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ ΜΠΑΙΝΟΥΝ ΣΤΗΝ ΟΥΡΑ.

Ο ΓΕΝΣ ΚΑΙ Η ΓΙΟΥΛΙΑ ΘΕΛΟΥΝ ΝΑ ΠΑΝΕ ΣΤΟ ΑΝΟΙΧΤΟ ΚΟΛΥΜΒΗΤΗΡΙΟ.

ΣΤΕΚΟΝΤΑΙ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΗΝ ΠΕΛΩΡΙΑ

ΚΑΝΕΝΑ ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΤΟΝ

«ΔΥΟ ΤΟ ΚΑΘΕ ΠΑΙΔΙ», ΛΕΕΙ Ο ΑΝΤΡΑΣ.

ΣΤΟ ΠΕΡΙΜΕΝΟΥΝ ΠΟΛΛΟΙ

ΗΔΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΠΕΝΤΕ ΛΕΠΤΑ

Ο ΓΕΝΣ ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΒΡΕΙ ΤΑ ΤΟΥ.

«ΘΑ ΠΛΗΡΩΣΩ ΕΓΩ ΓΙΑ ΣΕΝΑ», ΛΕΕΙ Η ΓΙΟΥΛΙΑ.

ΑΡΓΑ ΤΟ ΑΠΟΓΕΥΜΑ ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΥΝ

ΝΑ ΠΕΡΙΜΕΝΟΥΝ ΜΕΡΙΚΑ ΛΕΠΤΑ.

ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΠΡΕΠΕΙ

ΜΕ ΤΟ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ.

Πηγή: Kommission

1^η άσκηση:

Κόψε τις σειρές και σχημάτισε μ' αυτές μια ιστορία με νόημα. Ο τίτλος και η τελευταία σειρά βρίσκονται ήδη στη σωστή θέση. (AB I)

2^η άσκηση:

Υπογράμμισε τις λέξεις που κανονικά πρέπει να γραφούν με κεφαλαίο. Πρόσεξε και τα σημεία στίξης. (AB II)

3^η άσκηση:

Γράψε το κείμενο ως ορθογραφική άσκηση σε δόσεις (ορθογραφία – φάκελος) με το σωστό τρόπο γραφής πάνω στο φύλλο. Αντικατάστησε τις εικόνες με τις κατάλληλες λέξεις και χρησιμοποίησε και το λεξικό. (AB II)

4^η άσκηση:

Βάλε τις σειρές που έκοψες κάτω από τις σειρές που έγραψες στην ορθογραφική άσκηση. Σύγκρινε, ανάφερε. (AB II)

Παρατηρήσεις στις ασκήσεις:

Η διαδικασία, «ορθογραφία σε δόσεις» πρέπει να είναι ήδη γνωστή. Αν χρειαστεί, τη λειτουργία των «δόσεων» μπορούν να την αναλάβουν φάκελοι.

Για τη σύγκριση και την τελική διόρθωση (4^η άσκηση) πρέπει το κείμενο να υπάρχει στη σωστή του γραφή με πεζά και κεφαλαία.

Αυθεντικό κείμενο:

Στο κολυμβητήριο

Σήμερα είναι μια ηλιόλουστη μέρα. Κανένα σύννεφο δεν υπάρχει στον ουρανό. Ο Γενς και η Γιούλια θέλουν να πάνε στο ανοιχτό κολυμβητήριο. Στο ταμείο περιμένουν πολλοί άνθρωποι. Επιτέλους μπαίνουν στην ουρά. «Δύο ευρώ το κάθε παιδί», λέει ο άντρας. Ο Γενς δεν μπορεί να βρει τα λεφτά του. «Θα πληρώσω εγώ για σένα», λέει η Γιούλια. Ήδη μετά από πέντε λεπτά στέκονται μπροστά στην πελώρια (νερο)τσουλήθρα. Και πάλι πρέπει να περιμένουν μερικά λεπτά. Αργά το απόγευμα επιστρέφουν με το λεωφορείο στο σπίτι.

Χρήσιμο είναι να υπάρχει ένα προκατασκευασμένο φύλλο γραψίματος με 15 σειρές – ανάλογα προς τις 15 σειρές του παζλ – και πλατύ διάστημα ανάμεσα στις σειρές.

Αναμενόμενες επιδόσεις:

Αναμένεται τα παιδιά μετά το κόψιμο να συνθέσουν ένα πειστικό κείμενο με συνοχή. Υπάρχει πιθανότητα εναλλακτικών εκδοχών. Τα σημεία στίξης μπορούν να βοηθήσουν ορισμένα παιδιά. Σε κάθε περίπτωση πρέπει το παιδί να διαβάσει με προσοχή και να κάνει γλωσσικές δοκιμές.

Μετά την κατασκευή ενός πειστικού κειμένου επικαιροποιούν τα παιδιά τις ορθογραφικές τους γνώσεις. Αναμένεται ο έλεγχος κάθε λέξης, ο εντοπισμός των λέξεων που πρέπει να γραφούν με κεφαλαίο και η ορθογραφικά ορθή πρόσθεση μιας κάθε φορά ταιριαστής λέξης.

Για την ορθογραφική άσκηση – στην παιγνιώδη μορφή της «ορθογραφίας σε δόσεις» - αναμένεται ένας τελείως σωστός έλεγχος και σωστή διόρθωση του κειμένου.